

Tudományos Diákköri Dolgozat

Győri Balázs

2011

Rendőrtiszt Főiskola

Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék

**A fiatalkori erőszak új
megjelenési formája –
az iskolai ármokfutások és
megelőzésük**

Konzulens: Dr. Sivadó Máté r. szds.

Név: Győri Balázs

Szak: Bűnügyi

Év: 2011

NYILATKOZAT

a

Tudományos Diákköri Dolgozat leadásához

Alulírott, Győri Balázs, a Rendőrtiszti Főiskola bűnügyi igazgatási – bűnügyi nyomozó szakos, nappali tagozatos, végzős hallgatója nyilatkozom, hogy „A fiatalkori erőszak új megjelenési formája – az iskolai átokfutások és megelőzésük” címmel bírálatra és védeésre benyújtott Tudományos Diákköri Dolgozat saját munkám eredménye, amelynek elkészítése során a felhasznált irodalmat a szerzői jogi szabályoknak megfelelően kezeltem.

Budapest, 2011. október 13.

.....

Győri Balázs

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném megragadni az alkalmat, hogy köszönetemet és tiszteletemet fejezzem ki mindenkinek, aki az ITDK dolgozatom elkészítéséhez nagyban hozzájárult.

Szeretnék köszönetet mondani azoknak a német kiképző rendőröknek, akik megalapozták a témaválasztásomat azáltal, hogy a 2010 nyarán, a szász rendőrségnél eltöltött szakmai gyakorlatom során az „Amok-Trainingen” előadásaikkal, gyakorlati oktatásukkal, szakmai felkészültségükkel felkeltették az érdeklődésemet a téma iránt, és segítettek abban, hogy minél többet megtudhassak a jelenségről.

Köszönetemet fejezem ki a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Osztályvezetőjének, dr. Fellegi Norbert alezredes Úrnak, valamint a Bűnügyi Technikai Osztály bizottságvezetőjének, Kátai Rafael őrnagy Úrnak, hogy információkkal, tanácsokkal és szakirodalom rendelkezésre bocsátásával segítették munkámat.

Köszönettel tartozom R. Tamásnak (Budapesti Rendőr-főkapitányság), aki hasznos információkkal látott el a témával kapcsolatban, valamint szélesítette az arra való rálátásomat.

Szintén köszönetemet fejezem ki a Budapesti Rendőr-főkapitányság Igazgatásrendészeti Főosztályának, hogy megosztották velem gyakorlati tapasztalataikat a 253/2004. (VIII.31.) a fegyverekről és lőszerekről szóló kormányrendeletre vonatkozólag.

Végül, de nem utolsó sorban szeretném kifejezni megbecsülésemet, szívből jövő szeretetemet és köszönetemet szüleimnek és testvéremnek, akik szeretetükkel és segítségükkel mindvégig támaszt nyújtottak a Rendőrtiszti Főiskola és az azt megelőző tanulmányaim során, és dolgozatom elkészítésének teljes ideje alatt türelmet, megértést tanúsítottak. Szeretném köszönetemet kifejezni továbbá barátnőmnek, Rakonczi Melindának, aki ötleteivel és gondolataival szintén hozzájárult dolgozatom elkészítéséhez.

Tartalomjegyzék

I. Fejezet Bevezetés.....	4
II. fejezet Történeti fejlődés.....	7
1. Történeti fejlődés.....	8
2. Az ámokfutás fajtái	8
2.1. Háborús, csoportos ámokfutás	8
2.2. Individuális ámokfutás	9
III. fejezet Az iskolai ámokfutás, mint fogalom meghatározása és értelmezése.....	10
1. Ámokfutás a modern korban	11
2. Ámokfutás fogalma az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szerint.....	11
3. Ámokfutás fogalma rendőri szempontból.....	11
4. Iskolai ámokfutás fogalma	12
4.1. Az iskola, mint az elkövetés helyszíne.....	12
5. Az ámokfutás és iskolai ámokfutás értelmezése	12
IV. fejezet Hazai esetek.....	14
1. Az első iskolai ámokfutás hazánkban – G. Ákos, 2009. november 26., Pécsi Tudományegyetem	15
1.1. G. Ákos tettéről	15
1.2. G. Ákos személyéről	18
1.3. Elmeorvosi szakvélemény G. Ákosról	20
1.4. A tragédia után	21
2. Hazánk második tervezett iskolai ámokfutása – S. Ábel	23
2.1. S. Ábel tetteiről az elfogása előtt	23
2.2. S. Ábel személyéről.....	24
2.3. S. Ábel véleménye G. Ákosról, a pécsi ámokfutóról	27
2.4. Az S. Ábelrel szemben indított büntető eljárásról.....	27
2.5. S. Ábel versei	29
V. fejezet Nemzetközi esetek	30
1. Az első, világmegbotránkozást keltő iskolai ámokfutás – 1999., Egyesült Államok, Littleton, Columbine Középiskola	31
1.1. A cselekmény előkészületei	31
1.2. Az elkövetés egyik helyszíne – az iskola udvarán	32

1.3.	Az elkövetés másik helyszínén – a könyvtárban.....	33
1.4.	A lövöldözés vége	34
1.5.	Az elkövetők	34
1.6.	Az áldozatok.....	35
1.7.	Az elkövetés után	35
2.	Az első, Németországban megbotránkozást keltő iskolai ámokfutás – 2002., Erfurt, Gutenberg Gimnázium	37
2.1.	A cselekmény előtörténete és előkészülete	37
2.2.	Robert S. tetteről	38
2.3.	Robert S. személyéről	40
3.	További nemzetközi esetek	42
VI.	fejezet Az elkövetők - általános jellemzők	43
1.	Közös jellemzők.....	44
1.1.	Az öngyilkosság gondolata, kísérlete	44
1.2.	Társak általi zaklatások	44
1.3.	Pszichotikus zavarok	44
1.3.1.	Skizofrénia	45
1.3.2.	Depresszió	45
1.3.3.	Személyiségzavar – borderline szindróma	46
2.	További, gyakran felmerülő jellemzők	46
2.1.	Életkori sajátosságok.....	46
2.2.	Erőszakos média világában való elmélyülés	48
2.3.	Fegyvertartás	48
2.4.	Elkövetés tervezése	48
2.5.	Elkövetésre utalások és fenyegetések	49
2.6.	Az elkövetést közvetlenül kiváltó súlyos ok	49
3.	Az elkövetők profilja.....	49
3.1.	Az elkövetői profil meghatározása során felmerülő problémák	49
3.2.	Az általam vizsgált négy eset összehasonlítása.....	51
3.3.	A szociális kontrollmélet.....	52
4.	Következtetés levonása	54
VII.	fejezet Statisztikai adatok	56
1.	Elkövetések gyakorisága életkor szerinti megoszlásban.....	57
2.	Elkövetők neme	57

3.	Elkövetésenkénti halálos áldozatok és sérültek átlagos száma	57
4.	1974-2009 közötti elkövetések kimenetele	58
5.	Elkövetés eszköze	58
6.	Elkövetések gyakorisága 3 éves időintervallumokban.....	58
7.	Kérdőív – Az alábbiak közül melyiket teszi felelőssé az olyan iskolai átokfutások miatt, mint a winnendeni, vagy az erfurti miatt?.....	58
VIII. fejezet Megelőzés.....		60
1.	Az elsődleges megelőzési vonal.....	61
1.1.	A szülők szerepe.....	61
1.2.	Az iskola szerepe.....	62
1.3.	A kortárskapcsolatok szerepe	64
2.	A másodlagos megelőzési vonal	65
2.1.	A médiában megjelenő erőszak szabályozása.....	65
2.2.	A fegyvertartás szabályozása Magyarországon	68
2.3.	Az etikus média szükségessége a megelőzés érdekében.....	70
IX. fejezet A dolgozat eredményeinek összefoglalása – következtetések levonása.....		72
Irodalomjegyzék		77
Mellékletek		80

I. Fejezet

Bevezetés

„Egy megalázott ember bosszút állt, terjed az eszme, és egyre több ilyen eset lesz”¹

S. Ábel, a pécsi ámokfutás után

¹ "A srác hülye volt" - S. Ábel a pécsi mészárosról, 2010.03.01.
http://hirszerzo.hu/belfold/141887_a_srac_hulye_volt_s_abel_a_pecsi_meszarosrol

A Tudományos Diákköri Dolgozatom témaválasztását a 2010 nyarán, Németországban eltöltött szakmai gyakorlatom alapozta meg. A gyakorlat második hetén ugyanis módomban állt részt venni Kamenzen, a szászországi rendőrség által a közrendvédelmi állomány részére szervezett ún. „Amok-Trainingen”².

Korábban meglehetősen hiányos és pontatlan információim és elképzeléseim voltak a témával kapcsolatban. Magam is úgy gondoltam, hogy hasonló esetek csak az Egyesült Államokban történhetnek meg. Nem tudtam, mi minősül (iskolai) ámokfutásnak, mitől kap jelentős szerepet az iskola, mint elkövetési helyszín. Nem volt elképzelésem arról, hogy kik követnek el iskolai ámokfutásokat, és mi váltja ki belőlük ezt a szörnyű tettet. Kérdéses volt számomra, hogy miért igényel egy iskolai ámokfutás leküzdése különleges felkészültséget a rendőrség oldaláról, mitől válik különösen veszélyessé. Arról pedig végképp nem volt elképzelésem, hogy mégis hogyan lehet a hasonló eseteket megelőzni, továbbá e gondolattal egy időben merült fel bennem a kérdés, hogy vajon nálunk is megtörténhet-e hasonló, vagy mi több, el is szaporodhat-e?

A képzés rövid, elméleti részén ismerkedtem meg a jelenséggel. A kiképzők előadásai, a megtörtént iskolai ámokfutásokról készült videók, illetve fényképfelvételek nagy hatással voltak rám. Meg akartam tudni, hogy mi válthatja ki egy fiatalból azt, hogy iskolai ámokfutást kövessen el. A képzés nagyobbik, gyakorlatorientált része rávilágított arra, hogy ez a jelenség rendkívüli a többi, közrendvédelmi intézkedést igénylő esethez képest. Megdöbbenett, hogy mennyire idegörlő és életveszélyes egy ilyen helyzetben megfelelően cselekedni rendőrként, hogy a mások, illetve saját élet, és testi épséget megvédjék. A kiképzés az első perctől nagy hatással volt rám, valamint a jelenségről hallott és látott információk miatt a dolgozatom témaválasztása az iskolai ámokfutásokra esett.

Dolgozatom alapvető célja, a hazánkban teljes mértékben hiányzó szakirodalom miatt, az iskolai ámokfutások minél szélesebb körű, ám általános bemutatása. Azért tartom fontosnak, hogy a témával kapcsolatos kutatások hazánkban is meginduljanak, mert a jelenség itt kopogtat az ajtónkon. A XX. század utolsó harmadában jelentkező iskolai ámokfutások hullámának előszelét az 1974 decemberében a New York állambeli Oleanban történt eset hozta meg, amikor egy 18 éves diák lőfegyverekkel és sajátkészítésű bombákkal 3 embert ölt meg. Hosszú éveken keresztül azt gondolta a világ, hogy hasonló eset csak Amerikában történhet meg. Majd 2002-ben az erfurti tragédiával a jelenség betört Európába is, elsősorban Németországba. 2009 óta azonban a magyar kriminalisztika történetében is jelen van az

² Németországban a közrendvédelmi állomány részére szervezett, iskolai ámokfutások leküzdésére szolgáló kiképzés, amelyet az országban megszorodott esetek tettek indokolttá.

iskolai ámokfutás. Mindenképpen szükségesnek tartom, hogy a kutatások kiderítsék az elkövetések háttérében rejlő okokat, illetve megindulhassanak a különböző megelőző tevékenységek, mindezek természetesen a magyarországi körülményekhez igazítva.

Dolgozatomban négy pontra fektetem a hangsúlyt. Be kívánom mutatni az iskolai ámokfutások hazai történetének két esetét, valamint a nemzetközi esetek közül szintén kettőt. Utóbbiak közül az egyik az amerikai Columbine Középiskolában történt, amely az elmúlt évtizedben jelentkező iskolai ámokfutások hullámának az első jelentős, a médiában is óriási közérdeklődést kiváltó esete. A másik Európában, azon belül is Németországban történt első, hasonlóan nagy közrémületet kiváltó eset, amely az erfurti Gutenberg Gimnáziumban történt. A megtörtént esetek bemutatásával a célom az, hogy az olvasó el tudja képzelni, mitől annyira különös és borzalmas az erőszakos bűncselekmények e formája.

Ezt követően megpróbálom kideríteni, hogy mi váltja ki az iskolai ámokfutások elkövetőiből azt, hogy végső elkeseredettségükben már csak ezt az egy utat látják konfliktusaik megoldására. Legfőbb célom arra válaszolni, hogy felállítható-e egy egységes elkövetői profil, vagy sem.

Következő fő célom azt megvizsgálni, hogy megelőzhetőek-e az iskolai ámokfutások, ha igen, akkor hogyan. Mindezt négy oldalról kívánom vizsgálni. Szemügyre veszem, mennyiben felelős a családi és az iskolai légkör, valamint a kortárskapcsolatok, illetve felelőssé tehető-e az erőszakos média az elkövetésekért, és a vonatkozó jogszabályi háttér szigorításával megelőzhetőek lennének-e a hasonló esetek. Végül megvizsgálom a magyar, fegyvertartásról szóló rendeletet, hogy szükséges-e szigorítani, és azzal érvényesülne-e megelőző hatás.

Végül arra keresem a választ, hogy várható-e Magyarországon a jelenség további elterjedése, és ennek okán szükséges-e a jelenséggel kapcsolatban további kutatásokat folytatni, vannak-e szükséges intézkedések a felkészülés, illetve a megelőzés terén.

A téma szakirodalma hiányos, számos további kutatásra van szükség az eredmények pontosítása céljából. Teljes mértékben hiányzik a magyar nyelvű szakirodalom, ezért a dolgozatom megírása során elsősorban német nyelvű szakirodalomra támaszkodtam. Ezen kívül felhasználtam a 2010 nyarán, Németországban eltöltött szakmai gyakorlat részeként, az ún. „Amok-Trainingen” szerzett tapasztalataimat, továbbá a különböző magyar hatóságoknál végzett adatgyűjtéseim során szerzett információkat.

II. fejezet

Történeti fejlődés

1. Történeti fejlődés³

A mai magyar „ámok” szó a maláj „amuk” szóból ered, jelentése dühös, tomboló. Eredetileg Malajziából származik a kifejezés, de az egész maláj szigetcsoportban megtalálható (mai Malajzia, Indonézia, Szingapúr, Tájföld, Fülöp-szigetek, Dél-India). Az ámokfutásról szóló első hírek a XIV. századból valók, bár első megjelenése valószínűleg sokkal régebbre nyúlik vissza. Az európaiak számára csak sokkal később vált ismertté a jelenség. Egy forrás szerint európai utazók a XVI. század közepén találkoztak először vele. Más forrás szerint viszont először csak két évszázaddal később, Cook kapitány ismerte meg a jelenséget földközi vitorlásai során.

2. Az ámokfutás fajtái

A XIV-XV. századból valók azok a tudósítások, amelyek az ámokfutás két formáját különböztetik meg: csoportos, amely a háborús ámokfutást jelenti, valamint az individuális, azaz egy személy által végrehajtott ámokfutás. E tudósításokból azonban nem levezethető, hogy e különböző formák egymás mellett álltak, avagy az individuális forma a csoportosból alakult ki. Hasonlóság köztük azonban, hogy mindkét cselekményt tudatosan és átgondoltan viszik véghez.

2.1. Háborús, csoportos ámokfutás

A XV. századi Malajziából származnak az első hírek a háborús ámokfutásról. A harcosok taktikája arról szólt, hogy halálmegvetéssel és saját túlélésükre tekintet nélkül az ellenfélnek vetették magukat, miközben az „Amok!, Amok!” csatakiáltást skandálták. Az ellenségnek így módon nyilvánították ki, hogy bármire készen állnak, és az ellenség az életét csak a menekülés eszközével tudja menteni.

Dél-Indiából is származnak tudósítások az ámokfutás e formájáról. Az első ilyen ismert a portugál Gaspar Correra XVI. század eleji feljegyzéséből származik. A Calicut és Cochin királyságok közötti háborúban két herceget megölték a Cochin királyság oldaláról. A túlélő harcosok a saját szégyenüknek fogták fel, hogy ők túlélték. Így felkeresték az ellenséges királyságot, és ott válogatás nélkül gyilkoltak mindaddig, amíg meg nem ölték

³ Lothar Adler: Amok, Michael Farin, 2000, 9-12.o.

őket. Correra leírása szerint az „amoucos”, saját életük feláldozása összhangban volt a társadalom elvárásával. Ez az eset ugyanakkor egyszeri volt. Vélelmek szerint inkább arról volt szó, hogy az „amoucos” a Nayro háborús nép elit csapata volt, akik a háborúban királyuk parancsára feltétel nélküli engedelmisséget mutattak. Minél nagyobb volt a király „amoucos”-ainak száma, annál nagyobb tekintélye és hatalma volt.

A háborús ámokfutás az iszlám befolyás alatt megváltozott Malajziában, és egy vallási-fanatizmus által átítatott háborús cselekménnyé változott az intifada, a szent háború során. Az igazhívőket utasították, hogy öljék meg a nem hívőket háborús összeütközésekben, a saját életükre tekintet nélkül.

2.2. Individuális ámokfutás

Az első említések a maláj individuális ámokfutás formájáról a portugál Nicolo Contitól származnak. 1430-ban írta, hogy fizetésektelen adósokat rabszolgává tehetek a hitelezőik. Hogy a rabszolgaságból szabaduljanak, ámokfutást rendeztek, addig öldököltek, amíg meg nem ölték őket. Halálukkal a tekintélyüket tudták megmenteni. Duarte Barbosa írt nagyjából egy évszázaddal később egy hasonló eseményről. Jávaiak, akik egy betegségben szenvedtek, fogadalmat tettek istenüknek, hogy egy becsületesebb halálra törekednének, ha ismét egészségesek lennének. Felgyógyulásukat követően, hálájuk jeléül istenüknek, törökkel fegyverezték fel magukat, majd az utcára mentek, ahol mindenkit megöltek, akivel találkoztak. Folytatták ezt mindaddig, amíg meg nem ölték őket.

III. fejezet

Az iskolai ámokfutás, mint fogalom meghatározása és értelmezése

1. Ámokfutás a modern korban

A magyar ámokfutás szavunk a német „Amoklauf” tükörfordításából keletkezett. Az 1974 decemberében, a New York állambeli Oleanban történt eset óta eltelt idő alatt szerte a világon mintegy 120 iskolai ámokfutás történt, amelyből 66 az elmúlt tíz évben. A jelenség már nem csak az Egyesült Államokat érinti, hanem 2002 óta Németországot, illetve egész Európát is. 2009 ősze óta pedig hazánkban is felütötte a fejét. Amiben eddig hittünk, hogy hasonló esetek csak az Egyesült Államokban történhet meg, mára már nem állja meg a helyét.

2. Ámokfutás fogalma az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szerint⁴

Egy önkényes, látszólag nem provokált, öldöklő és romboló magatartás, amelyet amnézia és/vagy kimerülés követ, illetve gyakori jelenséggént lép fel az önrombolás vagy öncsonkítás, amely akár öngyilkossággal ér véget.

3. Ámokfutás fogalma rendőri szempontból⁵

- Egy vagy több kiszámíthatatlan személy,
- lőfegyverek, veszélyes tárgyak vagy fizikai erőszak eszközével,
- aktív és tartós sérülésokozási, ölési vagy valószínűsíthetően szuicid szándék fennállása mellett,
- látszólag céltalanul és tervszerűtlenül,
- testi épség vagy élet elleni támadást intéz, vagy azt megpróbálja,
- amellyel bizonytalan számú áldozatot követel.

⁴ Amok – Blindwütige Gewaltdurchbrüche als neue Gefahr?
<http://www.psychosoziale-gesundheit.net/seele/amok.html>

⁵ Amoklauf, was verbirgt sich dahinter?
<http://gletschertraum.de/8.html>

4. Iskolai ámokfutás fogalma⁶

Az iskolai lövöldözés olyan, fiatal személy vagy személyek által, felfegyverkezve elkövetett támadás, amely célorientáltan, ölési szándékkal az iskola ellen irányul. Tehát olyan ámokfutás, amelynek elkövetői fiatalok, elkövetési helyszíne pedig az iskola.

4.1. Az iskola, mint az elkövetés helyszíne⁷

Egy 2006-os kutatás, amely az addigi összes iskolai ámokfutást vizsgálta, arra a megállapításra jutott, hogy az elkövetők azért választják helyszínül az iskolát, mert ott érték őket a legnagyobb fájdalmak, sérelmek. Itt akarják a cselekvőképtelenségüket és a kontrollhiány érzetét a nagy nyilvánosság előtt legyőzni, és megmutatni mindenkinek, hogy többet érnek annál, mint amit előtte gondoltak róluk a környezetükben.

5. Az ámokfutás és iskolai ámokfutás értelmezése

A médiában nagyon gyakran használatos az ámokfutás kifejezés, ám általában helytelenül. Nem annak megfelelően használják ugyanis, amit a kifejezés takar. Az autópályán szemben száguldozó ittas sofőrt, de a családját otthon kiirtó családapát is ámokfutóként tüntetik fel, helytelenül. A fenti definíciók ezért magyarázatra szorulnak.

A száguldozó ittas sofőr nem lehet ámokfutó, hiszen nincsen felfegyverkezve, nem áll fenn szándékos sérülésokozás, és nem tervezte előre a cselekményét.

A családját kiirtó családapa sem ámokfutó, hiszen a cselekményénél elsősorban a családjával fennálló kapcsolati dinamika játssza a fő szerepet. Ilyen esetekben a leggyakrabban hirtelen felindulásból elkövetett erőszakos cselekmény történik.

Ugyanígy az a személy sem lesz ámokfutó, aki az iskola tanári szobájába besétálva agyonlövi egyik tanárát, másnak azonban nem kívánt és nem is okozott sérülést. Ez „egyszerű” emberölés, hiszen egy meghatározott személy megölését kívánta, másnak nem akart sérülést okozni. Továbbá csak azért követte el az iskolában a cselekményét, mert ott volt

⁶ Prof. Dr. Med. Volker Faust: Amok an Schulen (schoolshooting), Arbeitsgemeinschaft Psychosoziale Gesundheit, 2010, 6.o.

⁷ Amok – ein Täter ohne Profil

<http://arbeitsblaetter.stangl-taller.at/EMOTION/A-Amok.shtml>

a legkézenfekvőbb kapcsolatba kerülni az áldozattal, de akár máshol is megölhette volna, magának az elkövetés helyszínének tehát nincs jelentősége.

Első hallásra talán a túszejtést, mint az emberrablás eszközcselekményét a legnehezebb elhatárolni az ámokfutástól, hiszen mindkét esetben személyek élete, testi épsége kerül veszélybe, tehát mindkettő erőszakos jellegű. A két cselekménynek azonban teljesen más a célja, valamint a végrehajtása.

A túszejtő célja általában az, hogy valamilyen jogot megszerezzen, vagy kötelezettségtől megszabaduljon. Leggyakrabban a pénzszerzés vagy a szabadon távozás a cél. Ahhoz, hogy a célcselekményét végre tudja hajtani, túszoikat ejt. Vagy hozzájuk, vagy egy harmadik félhez intéz követelést, és a túszoikat szabadon engedését az általa szabott feltételek teljesítésétől teszi függővé. A túszejtő fenyegetőzik az elejtett túszoikat életével, testi épségével, így nyomatékossítja szándékának komolyságát. Az elkövetővel általában lehet tárgyalni, hiszen annak elsődleges célja, hogy az általa szabott feltételek teljesüljenek, a túszoiknak rendszerint ilyen esetben nem esik bántódásuk. Megfelelő túsztárgyalási technikákkal elérhető, hogy valamennyi túszt vagy azok közül néhányat elengedjen az együttműködés jeléül, illetve, hogy a bevetési egység a helyszínre érkezzen, ha az elkövető leküzdése szükségessé válna.

Ezzel szemben egy ámokfutás azért nagyságrendekkel veszélyesebb, mert az elkövetőnek egyetlen feltett szándéka, hogy az általa valamilyen okból kiválasztott nyilvános helyen (iskola, munkahely) minél több embernek okozzon sérülést vagy halált. Mindezt úgy, hogy a saját életével már leszámolt, a sérülés, halál lehetősége semmi esetre sem riasztja vissza. Így a rendőrségnek a tudomásszerzés pillanatától időveszteség nélkül cselekednie kell, mégpedig a rendelkezésre álló valamennyi rendőri erő bevetésével. A cselekmény gyors és rövid lefolyása miatt ugyanis nincs idő várni a bevetési egységek kiérkezéséig. Rendőri szempontból is sokkal veszélyesebb e cselekmény, hiszen egyrészt az esetek túlnyomó többségében nem várható, hogy az elkövető megadná magát, álljon vele szemben bármekkora rendőri erő is, másrészt a közrendvédelmi járőrállománynak kell elsődlegesen cselekednie, akiknek jelentősen kisebb képzettségük van a bevetési egységeknél a hasonló szituációk megoldásában.⁸

Rahmenplan für sächsische Schulen zur Bewältigung von Bedrohungs- und Amoksituationen, Landesprävention Sachsen, 2010, 11-13.o., 17-18.o.

IV. fejezet

Hazai esetek

1. Az első iskolai ámokfutás hazánkban – G. Ákos, 2009. november 26., Pécsi Tudományegyetem⁹

1.1. G. Ákos tettéről

1. kép, G. Ákos

G. Ákost (23) 2009. november 26-án azt követően fogta el a rendőrség, hogy az elsőéves gyógyszerészhallgató 12 óra 16 perckor maroklőfegyverrel lövöldözött a Pécsi Tudományegyetemen, a gyógyszerészhallgatók fizika gyakorlati óráján. A lövöldözésben négy embert sebesített meg, közülük egy ember életét vesztette. Tettéért a Büntető Törvénykönyv 166. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a)-f)-g) pontja szerint minősülő előre kitervelten, több emberen, sok ember életét veszélyeztetve elkövetett emberölés bűntett kísérlete miatt kell felelnie.

Az elkövető 2009. november 26-át megelőző napokban olyan internetes hírportálokat látogatott a számítógépen, amelyeknek a tárgya fegyverek, azok működése, külföldön elkövetett tömeggyilkosságok, ámokfutások, terrorcselekmények, erőszakos és háborús cselekmények.

G. Ákos az elkövetés napján az egyetemen fizika gyakorlati órán vett részt, amelyről korábban már kétszer kiment. Végül harmadjára, feldúltan viharzott ki a tanteremből. Fegyverét betárazta a mellékhelyiségben, ahonnan kilépve arra a csoporttársára adott le halálos lövést, aki éppen be akarta csukni a tanterem ajtaját, amelyet az elkövető hagyott nyitva, amikor kiviharzott a tanteremből. Ennek célja nyilvánvalóan az volt, hogy vissza is tudjon menni, hiszen az ajtó csak belülről volt nyitható. Egy másik hallgatót életveszélyesen megsebesített, továbbá súlyos sérülést okozott az óraadó tanárnak, valamint a tanteremből kilépve egy takarítónőnek. A tárgyaláson levetítették az egyetem biztonsági kameráinak

⁹ Zsidózott és cigányozott a pécsi ámokfutó, 2009.12.04.

http://www.hetek.hu/belfold/200912/zsidozott_es_ciganyozott_a_pecsi_amokfuto

Hangokat hallott a pécsi ámokfutó, 2009.11.28.

<http://www.webbeteg.hu/cikkek/egeszesges/6583/hangokat-hallott-a-pecsi-amokfuto>

Lőegyletbe járt a lövöldöző gyógyszerészhallgató, 2009.11.26.

<http://index.hu/bulvar/2009/11/26/loegyletbe-jart-a-lovoldozo-gyogyszereshallgato/>

felvételét, amely alapján a fiatalember alig fél percet töltött a teremben, aminek során összesen 8 lövést adott le.¹⁰

Ezután kimenekült a tanteremből, valamint az épületből is, és gyalogosan a közvetlen szomszédságában lévő 400 ágyas klinikai épületbe ment. Itt a hetedik emeletre menekült. 12 óra 21 perckor érkezett be az első vészhívás a rendőrségre arra utalóan, hogy az egyetemen egy férfi lövöldözik. 12 óra 30 perckor érkeztek a rendőrök a helyszínre, akik lövedékálló mellényt viseltek, illetve ekkor már 4 mentő is a helyszínre érkezett.

G. Ákos saját maga is értesítette a rendőrséget 12 óra 39 perckor, miszerint ő az elkövető, valamint tájékoztatta a hatóságot a tartózkodási helyéről is azzal a céllal, hogy ellenállás nélkül feladja magát. Még beszélni akart a szüleivel, amikor felhívta a rendőrséget, csak ezért nem lőtte még fejbe magát, ahogyan azt korábban eltervezte. Elmondása szerint azon is elgondolkodott, hogy leveti magát a mélybe a 7. emeletről. Emlékezete alapján az utolsó emlékképei között szerepelnek, hogy a mosdóban van, majd az, hogy D. Miklós a földön hever, végül pedig, hogy átment a 400 ágyas klinikára, hogy át tudja gondolni tettét, mivel állítása szerint bevillant neki az a kép, hogy az áldozat a földön fekszik, az ő kezében pedig egy fegyver van, és neki a cselekményhez köze lehet. Később ezért értesítette a rendőrséget.

A rendőrségi ügyeletről pontos utasításokat kapott telefonon, hogy mit tegyen. Az ügyeletes utasította, hogy vegye ki a tárat a fegyverből, ürítsen, és helyezkedjen minél messzebb a fegyvertől, míg meg nem érkeznek a rendőri egységek. A helyszínre érkező járőrök teljesen lezárták a Pécsi Tudományegyetem Szigeti úti campusát, az épület területét 50 méteres körzetben biztosították, és elkülönítették a tanúkat.

Az akciót a megyei bevetési egység hajtotta végre. Mintegy 20 perccel az első lövés eldördülése után ártalmatlanították az elkövetőt. Az elfogásánál biztosítékkul egy lövedékálló pajzsot használtak, végül testi kényszer alkalmazásával a földön megbilincseltek, az intézkedés során ellenállást nem tanúsított. G. Ákosnál összesen 41 löszert és 2 tárat találtak a rendőrök.

Ebben az esetben szerencsére egy klasszikus elfogás zajlott le a bevetési egység részéről, hiszen a fegyveres elkövető már feladta magát, ellenállást nem tanúsított. A helyzet természetesen sokkal súlyosabb lett volna, ha az elkövető – az ámokfutók nagy többségéhez hasonlóan – addig folytatta volna a cselekményét, amíg a rendőrség meg nem akadályozza

¹⁰ Megszólalt a pécsi ámokfutó anyja, 2011.02.04.
<http://www.rtlklub.hu/hirek/belfold/cikk/354623>

annak folytatásában, vagy amíg öngyilkosságot nem követett volna el. A mentő egységek nagy erővel vonultak a helyszínre. Amikor az épületbe bementek, az elkövető már elhagyta az épületet. Az egyik sérült újraélesztését megkezdték, azonban ez sajnálatos módon nem járt eredménnyel, ezért a helyszínen életét veszítette. A leggyorsabb orvosi beavatkozás sem segíthetett volna rajta.

A helyszínen az árokfutás tipikus jellemzői mutatkoztak meg. Mivel tanítási idő volt az egyetemen, rengeteg ember tartózkodott ott. Pánikba esett embertömegek menekültek ki az épületekből, a környéken rengeteg „katasztrófa turista” volt, mindez jelentős médiafigyelemmel kísérve, így a rendőrségnek természetesen külön figyelmet kellett fordítani a helyszínen megjelenő riporterekre is.

G. Ákos jelenleg a Baranya Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben van előzetes letartóztatásban.

Több különböző jel is arra utal, hogy G. Ákos előre kitervelten hajtotta végre tettét. Beszámolók alapján már előző nap is nagyon idegesen viselkedett. A délutáni gyakorlati órán ököllel verte a vasszekrényt, mert nem tudta a kivetítőről leírni a jegyzetet. Miután a társa, akivel együtt dolgozott, rászólt, hogy ne csapja rá a vasajtót a lábára, visszaszólt: „Mekkora paraszt vagy! Úgy pofán verlek, hogy nem érdekel, mi lesz a következménye.” Még aznap este törölte magát az egyik közösségi portálról is.

Az elkövetés napján a fizika gyakorlati órára időben érkezett, azonban a terembe belépve senkinek sem köszönt. Miután leült a helyére, megkérdezte, hogy mindenki jelen lesz-e az órán, illetve szemügyre vette, hogy ki hol ül.

Társai elmondása alapján G. Ákos tudatosan választotta ki áldozatait. Véleményük szerint a harmadik fiút is lelőtte volna a baráti társaságból, ha nem ugrik ki az ablakon. Társai szerint lehetséges, hogy G. Ákos cselekménye mögött irigység, féltékenység állhat. Az elhunyt, valamint a másik megsebesült hallgató társai népszerűek, tehetségesek voltak, akik jó családi körülmények között éltek, könnyed és kiegyensúlyozott személyiségűek, illetve a lányok körében is kedveltek voltak. Ezzel szemben a csoportban G. Ákosnak voltak a legrosszabb tanulmányi eredményei, illetve a kapcsolatteremtésben is nehézségei adódtak. Korábban a fiatalember hódításaival kérkedett a csoporttársainak, azonban nem nagyon hittek neki. Már csak azért sem, mert soha nem látták, hogy közelebbi kapcsolatba került volna egy lánnyal is. Amikor ezt szóvá tették neki, indulatosan azt válaszolta, hogy van fegyvere, és löni is tud vele. Kétségbe vonták a férfiasságát, ami frusztrációt szülhetett nála, és önértékelési

zavarhoz vezetett. Ebből következtetve talán nem véletlen, hogy két embert is az ágyékán vagy annak közelében lőtt meg.

Feltételezések szerint az órát tartó tanár csak úgymond rosszkor volt rossz helyen, és mintegy belépett a lövés vonalába, ezért érte találat. A takarítónő pedig túl közel került az elkövetőhöz egy üvegajtónál, akitől valószínűleg megijedt és rémületében azonnal lövést adott le. Ezt a feltételezést támasztja alá az is, hogy a csoportban alig voltak fiúk, a célzott lövések elszenvedői mégis ők voltak elsősorban.

Továbbá az a tény is valószínűsíti az előre kiterveltséget és a tudatos áldozat kiválasztás verzióját, hogy jelentős mennyiségű lőszer állt az elkövető rendelkezésére, tehát sokkal több ember életét is kiolthatta volna. A cselekmény kriminalisztikai minősítését, mint iskolai ámokfutás, ugyanakkor az alapozza meg az „egyszerű” emberöléssel szemben, hogy kész volt más, számára közömbös, vétlen személyeket is megsebesíteni.

Továbbá maga G. Ákos elmondása is az előre kiterveltség verzióját támasztotta alá, hiszen miután bevitték a rendőrségre, széles mosollyal hintáztatott a székén, és ki is fejezte a rendőröknek, hogy nem bánta meg tettét, illetve, hogy áldozatait nem véletlenszerűen választotta ki. Az eljárás során egyszer sem tett vallomást.

1.2. G. Ákos személyéről

G. Ákos (23) a Pécsi Tudományegyetem első éves gyógyszerész hallgatója volt. Korábban, 2007-ben nyert felvételt az intézmény kémia szakára. Ezt később abbahagyta, azonban gyógyszerészként ismételt felvételt nyert az intézménybe. Az első év elvégzését követően átjelentkezett az orvosi karra, hiszen mindig is orvosnak készült, de oda végül nem sikerült bekerülnie.

G. Ákos már 2007-ben mesélt egyik társának, hogy Gilbert-kórja van, amely a máj egy működési zavara. Társa elmondása alapján a pécsi lövöldöző zárkózott, magába forduló, visszahúzódó személyiségként jellemezhető, akinek „zűrös” ügyei voltak. Az egyetemi hallgatók tudomása szerint az elkövető alkohollal kapcsolatos problémákkal is küzdött.

**2. kép, 9 mm-es Luger
maroklófegyver, az elkövetés
eszköze**

Érdeklődött a küzdősportok iránt, valamint testépítéssel is foglalkozott. 2008 májusában megszerezte az engedélyt maroklófegyver tartására, és az Első Pécsi Polgári Lőegylet tagja lett. 2009. májusban vásárolt egy cseh gyártmányú CZ 75. típusú 9 mm-es maroklófegyvert egy vadászboltban. Egy 2009 július eleji versenyen központi gyújtású pisztoly kategóriában második helyezést ért el. A

lőegylet vezetőjének beszámolója alapján – akit nagyon lesújtott, hogy a klubtagok közül került ki az elkövető – a férfi közepesen tehetséges lövész volt, másfél-két éve járt a klubba. Ő azonban nem tapasztalta, hogy a fiatalember zavart lett volna. Elmondása alapján az elkövető rendszertelenül járt a lőegyletbe, hol heti rendszerességgel, hol havi egy alkalommal, de soha semmilyen furcsa magatartást nem tapasztalt nála. A szülők korábban sem örültek, amikor Ákos bejelentette, hogy fegyvert vesz lövészethez. Végül mégis elfogadták, és örültek, hogy végre közösségbe jár.¹¹

G. Ákos 14 éves korában öngyilkosságot kísérelt meg, és 15 éves kora óta kezelték depresszióval. Korábban nem volt a pécsi klinikán vagy szakambulancián, de valóban járt pszichiáternél depresszív, szorongásos és részben kényszeres tünetek miatt. Ekkor kapott antidepresszáns gyógyszert, amitől a panaszai jelentősen csökkentek. A tragédiát követő vizsgálatokon a férfi vérében nyugtatót, a leggyakrabban használt szorongásoldót mutatták ki.

G. Ákos nehezen tudott beilleszkedni társai közé, kilógott a sorból, mert a nagy dózísú antidepresszáns miatt nem ihatott alkoholt és nem fogyasztott kábítószer, ezért nem is nagyon járt el társaival szórakozni. Tizenéves kora óta nem volt barátja, úgy érezte, hogy ismerősei csúfolják, összesúgnak mögötte. Ezt támasztja alá az egyik ismerősenek küldött elektronikus levele is, amelyben az elkövetés napja előtt egy nappal arról ír, hogy senki nem siratná meg, ha meghalna, és hogy évek óta nem volt egy jó napja sem.¹²

Ugyanakkor G. Ákos csoporttársai a tanúvallomásokban visszautasították azokat a feltételezéseket, hogy kiközösítették, illetve cukkolták volna. A tanárok is megerősítették, hogy a hallgatók csipkelődése sosem lépte túl a baráti határokat. Szerintük a csoport kifejezetten értelmes volt, ahol baráti hangulat uralkodott. A tanárok elmondása alapján társai megpróbálták bevonni a társaságba, G. Ákos azonban nem tudott beilleszkedni. Mindig is

¹¹ Zavart volt az ámokfutó egyetemista, 2009.11.26.

http://hirszerzo.hu/belfold/131718_zavart_volt_az_amokfuto_egyetemista_galeria

¹² Halálos beteg a pécsi ámokfutó? 2009.12.03.

http://www.nol.hu/belfold/halalos_beteg_a_pecsi_amokfuto

antiszociálisan viselkedett, nem járt bulikba, szakestre még külön invitálás és győzködés után sem volt hajlandó elmenni, valamint gólyatáborban sem volt.

A közeledéseket támadásként értelmezte, a felé intézett érdeklődő kérdéseket vallatásnak érezte. Ugyanakkor ő maga az órákon furcsa kérdéseket tett fel, amelyek nem illettek az óra anyagához, más helyett válaszolt, szélsőséges nézeteinek gyakran adott hangot. Gyakran hirtelen és indokolatlanul tárulkozott ki mások előtt, több társának beszélt előzetes kérdés nélkül urológiai problémáiról. G. Ákos társainak számolt be arról, hogy pénzért vásárolt nőket, egyik társától pedig kábítószer végett drogdíler után érdeklődött. Gyakran tett rasszista kijelentéseket is. Az egyetemen tanuló külföldi hallgatókat rendszeresen szidta, hiszen véleménye szerint csak elveszik a helyeket tőlük, magyaroktól. Többször intézett egyik-másik csoporttársához olyan kérdéseket, amelyek arra vonatkoztak, hogy cigány vagy zsidó származású-e. Egyik társával összetűzésbe is került, amikor kiderült, hogy volt zsidó a rokonai között.

G. Ákos nehéz családi háttérrel rendelkezett. Ugyan együtt élt szüleivel egy társasházban, rendezett körülmények között, édesanyja az adóhivatalban dolgozott, de édesapja gyakran és sokáig volt távol, mivel hajón szolgált matrózként. Amikor pedig otthon volt, akkor gyakran agresszívan viselkedett a túlzott alkoholfogyasztása miatt. Apja nem akarta, hogy továbbtanuljon, inkább dolgozni küldte volna. Az apához intézett kérdésre, miszerint milyen közös programokat tudna említeni a fiával, azt felelte, hogy előfordult, hogy 10 éves kora körül együtt fociztak. Ebből arra lehet következtetni, hogy teljes mértékben hanyagolta fiát, nem törődött a nevelésével. Az anya valamilyen szinten felismerte, hogy probléma van a fiával, hiszen 15 éves korától kezdve járt pszichiátriai kezelésekre. Az édesanya nyomatékosan kijelentette, hogy soha nem bántalmazták a fiút a családban.¹³

1.3. Elmeorvosi szakvélemény G. Ákosról

Az IMEI-ben¹⁴ megállapították, hogy a tudatos szimuláció nem zárható ki, tehát nem lehet kijelenteni egyértelműen, hogy csak megjátssza a kóros elmeállapotot.

Narcisztikus sérülékenység, paranoid beállítottság jellemző G. Ákosra, ez elsősorban az alkalmazkodásban, beilleszkedésben jelent problémát. Önértékelési és önazonosulási problémák, sikertelen apai kötődés, apával való azonosulási minták zavara,

¹³ Idegösszeomlást kapott a pécsi ámokfutó édesanyja, 2009.11.29.

<http://www.bama.hu/baranya/kek-hirek-bulvar/idegosszeomlast-kapott-a-pecsi-amokfuto-edesanyja-272721>

¹⁴ Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet

szerepbizonytalanságok, jelentkeztek az elkövetőnél. Gyakori ilyen esetekben, hogy vonzódnak a fegyverekhez, mintegy kompenzálva ezzel a belső hiányállapotot, az önértékelési problémát, kifelé pedig megerősítik a saját személyiségüket, illetve hatalomra törekvést fejeznek ki. A környezettel szembeni túlérzékenység, sértődékenység, gyanakvás, óvatosság, körülményes viselkedés, paranoiditás, szenzitivitás jellemző rá.

Személyiségzavara kóros elmeállapotnak tekinthető, mely enyhe fokban korlátozta őt abban, hogy cselekménye társadalomra való veszélyes voltát felismerje és e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

Nem jelenthető ki, hogy nem kell a jövőben további erőszakos bűncselekmény elkövetésétől tartani.

1.4. A tragédia után¹⁵

A lövöldözés helyszínére szinte a kommandósokkal egy időben érkezett Pásztor Attila rendőrségi pszichológus. Feladata az volt, hogy a szörnyűségeket átélt csoport tagjait megnyugtassa. Többen hisztérikus állapotban voltak az ámokfutást követően, elvesztették a hitüket, biztonságérzetükben rendültek meg. Több teremben pszichológusok segítettek feldolgozni a traumát azoknak, akik személyesen is tanúi voltak az ámokfutásnak. A 20 fős csoport hallgatóinak legalább a fele kérte pszichológus segítségét a történetek feldolgozásához. Elmaradt az elkövetés napjára tervezett TDK konferencia és a gólyabál is. A halálos áldozat emlékére gyertyagyújtással emlékeztek. Az ámokfutást követő napon, péntekre szünetet rendelt el a dékán a gyógyszerészhallgatóknak, illetve elmaradt a rezidensképzésük is.

Hivatalos programját megszakítva azonnal a pécsi lövöldözés helyszínére indult Hiller István oktatási miniszter, illetve Draskovics Tibor, igazságügyi és rendészeti miniszter.

A pécsi ámokfutó édesanyja a munkahelyén az interneten nézte a híreket, amikor rádöbbsent, hogy fia az elkövető. Ezt követően idegösszeomlást kapott, elrohant munkahelyéről, azóta sem ment dolgozni. Annyira szégyelli fiát, hogy visszavette lánykori nevét.

Györffy Zoltán, az egyetem sajtóreferense bejelentette, abban a teremben soha többé nem lesz tanóra, ahol a lövöldözés lezajlott.

¹⁵ Zavart volt az ámokfutó egyetemista, 2009.11.26.

http://hirszerzo.hu/belfold/131718_zavart_volt_az_amokfuto_egyetemista_galeria

Benyugtatózva ölt a pécsi ámokfutó, 2009.12.01.

http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/benyugtatozva-olt-2005606?nocache

2010. november 26-án összefogó kezeket ábrázoló emlékművet avattak a Pécsi Tudományegyetem Biokémiai Intézet falán az egy évvel korábban történt tragédia emlékére, amelyet dr. Bódis József rektor leplezett le. A megemlékezésen jelen volt dr. Kollár Lajos professzor is, aki D. Miklós életéért küzdött, valamint az áldozat szülei, illetve a támadásban megsérült személyek is. Az egyetem polgárai este hétkor a helyszínen csendes gyertyagyújtással emlékeztek a tragédia áldozataira.

3. kép, a 2010. november 26-án felavatott emlékműve a Pécsi Tudományegyetem Biokémiai Intézet falán

2. Hazánk második tervezett iskolai ámokfutása – S. Ábel

2.1. S. Ábel tetteiről az elfogása előtt

S. Ábelt (22) a Budapesti Rendőr-főkapitányság Szervezett Bűnözés Elleni Osztálya fogta el 2010 februárjában a Déli pályaudvarnál – amikor éppen egy ismerősét kísérte ki az egyik vonathoz –, miután tudomást szereztek arról, hogy az interneten „ARSZÁK” néven vérfagyasztó verseket publikál, és vagy az egyetemen, vagy valamelyik nagyobb bevásárlóközpontban 22 embert akar lemészárolni, amiért 22 rossz éve volt életében. A Büntető Törvénykönyv 166. § (3) bekezdésébe ütköző és minősülő emberölés előkészülete büntett miatt kell felelnie a törvény előtt.

Továbbá a Btk. 170. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés I. fordulata szerint minősülő, maradandó fogyatékoságot okozó testi sértés büntette, valamint a Btk. 271. § (1) bekezdésébe ütköző és minősülő garázdaság vétsége miatt kell még felelnie a törvény előtt. Előbbi bűncselekmény esetében a saját nagyanyja volt a sértett, aki a hírek szerint több megbocsátó levelet küldött a bíróságnak. Garázdaság miatt azért kell felelnie, mert a lakhelyén a lépcsőházban gázriasztó fegyverrel lövöldözött több alkalommal.

Információk alapján, miután egyik ismerősét kikísérte a vonathoz, az egyik bevásárló központhoz akart menni. Tervének végrehajtása céljából akarta az ellenségeit odacsalni, hogy végezzen velük, valamint idegen, vétlen személyekkel, végül pedig önmagával. A szándékában álló tettét fegyverrel akarta végrehajtani, amelyre terve bár volt, de az nem volt részletekbe menő.

Azt akarta tervével elsődlegesen elérni, hogy benne legyen a médiában, ismert emberré váljon. Le akarta győzni az addigi életére jellemző kirekesztettséget, alsóbbrendűséget, be akarta bizonyítani, hogy ő több mint egy átlagember.

A rendőrség szerint legfeljebb órák választották el attól, hogy szabadjára engedje gyilkos ösztöneit.

2.2. S. Ábel személyéről¹⁶

4. kép, S. Ábel

A következőket egy internetező írta fórumbejegyzésében S. Ábelről: „A srác elmebeteg, az nem vitás. Negyed órát töltöttem el az írásai között, és kirázott a hideg. Meg az a tudat, hogy hány ilyen láttam már, majd nyomtam ki a böngészőt azzal, hogy ugyan, csak a pofájuk jár, tuti nem is gondolják komolyan. Hirtelen nem tudom, jó-e nekünk,

hogy ezek az emberek így is láthatóvá válnak az internet által.”¹⁷

S. Ábel kivételes intellektuális képességekkel rendelkezik, lelkivilága mégis rémisztően sötét. Végh József kriminálpszichológus szerint a mészárlást csak ismerősei éberségének köszönhetően sikerült megelőzni, akik tanácsért keresték meg őt, mert úgy vélik, hogy S. Ábel valami rendkívüli cselekményre készül. Az egykori túsztárgyaló ezt követően értesítette a rendőrséget.

S. Ábel 2006-ban nyert felvételt az ELTE jogi karára. Nem tudott beilleszkedni, csoporttársaival lekezelően viselkedett. Az ügyész szerint már régebben tudatosult benne, hogy gyűlöli az életét, a környezetét.

Tipikus szürke egyéniségnek tűnt a társadalomban. Szülei mérnökök, akik elváltak, nem túl gazdagok, tipikus középosztálybeliek. Testvére nincs. Korábban gyakorló református volt, minden vallási szertartáson részt vett. Elfogása előtt egyedül élt egy lakásban, a szülői felügyelet hiányzott, napokra ki tudott bújni a társadalom látószögéből. A versei alátámasztják a családdal, nagymamájával való konfliktusát. Édesanyjára S. Ábel azért haragudott, mert megszülte, és így emberré vált. Sok időt töltött a számítógép előtt otthon, ahol különböző ego-shooter¹⁸ számítógépes játékokkal, illetve fegyverekkel kapcsolatos oldalak böngészésével töltötte az időt.

¹⁶ „Én vagyok isten”

http://www.hetek.hu/hatter/201002/en_vagyok_isten

¹⁷ Elmebeteg kora, 2010.02.17.

<http://fontolva.halado.igen.hu/1189-elmebeteg-kora.html>

¹⁸ Német nyelvterületen használatos kifejezés (angol nyelvterületen „first person shooternek” nevezik), olyan számítógépes játék, amelyben a játékos egoperspektívából szemlélve, fegyverekkel más játékos vagy a gép által irányított ellenség ellen küzd.

Gyerekkora óta betegeskedett, cukorbetegségben szenvedett, a haja hullott, ami miatt társai gyakran vicc tárgyává tették. Zárkózott személyiség bontakozott ki belőle, nem nyitott a világ felé. S. Ábelt értelmes embernek tartják a környezetében. Kacérkodott újságírói pálya gondolatával is, majd nyomozó akart lenni, végül azonban maradt az ügyvédi pálya mellett, ezért lett joghallgató az ELTE-n. Elfogása előtt 7 szemesztert teljesített. Érdeklődési körébe tartozik az ókori történelem és a filozófia. Az egyetemen Nietzsche-ről írta az évfolyamdolgozatát, a hallgatható jogi tárgyak közül leginkább a büntetőjog érdekelte. Német nyelven felsőfokon beszél, latinból pedig korrepetálást is vállalt. Az OKTV-n mind latinból, mind filozófiából bejutott a döntőbe. Tanulmányi eredménye mindig jó volt, amikor egy hármast kapott, azért már dühöngött. Csak magában bíz, maga építi fel a saját életét, életvitelét. Maximalista ember, nála nincs olyan, hogy valamit félig végez el, de nem fejezi be. Nagyon nehezen viseli a kudarcot, ezért nem tudta feldolgozni a beilleszkedési problémáit sem. Belső stabilitása gyengébb volt, de az, hogy teljesen másképp gondolkodik, csak konkrétumokban, véleménykülönbségekben mutatkozott meg.

Szabadidejében a többi fiatalhoz hasonlóan focizni, illetve futni járt, szórakozóhelyeket keresett fel. Személyisége miatt azonban e társas érintkezések során hamar konfliktusba keveredett más személyekkel. Ismerősök elmondása szerint többször járt egy, a társadalom által szélsőjobboldalinak tartott párt rendezvényein, idővel azonban ezt is meggyűlölte, mint minden más emberi szervezetet is. Gyakran járt sportlövészetre, amelyhez tehetsége is volt. Valószínűleg azért járt ide, hogy fejlessze magát, tervét minél pontosabban tudja véghezvinni.

Egyik kedvenc zenekara a német Rammstein. Az együttes nevét egy légitörés helyszínéről kapta, ahol 70 halálos áldozattal járó baleset történt. Az együttes által játszott zenék szövegvilága a szexuális aberrációkra és gyilkos indulatokra fókuszál. Az 1999-ben, a Columbine középiskolában történt, 15 halálos áldozatot követelő árokfutás egyik elkövetője, a 18 éves Eric Harris is az együttes nagy rajongója volt. Ezt az együttest hallgatták akciójuk közben a beszláni iskolai túsdráma terroristái is, amely 186 gyermek halálával végződött 2004-ben. A 18 éves Pekka-Eric Auvinen pedig Finnországban lőtte agyon 8 társát 2007 novemberében, aki szintén a Rammstein dalaitól volt „feltüzelve”. Az ő tettén felbuzdulva honfitársa, a 22 éves Matti Juhani Saari 2009-ben 10 diákot lőtt le.

S. Ábel senkit sem szeretett, nem volt kapaszkodója az életben, mint például Isten, vagy egy személy, akiben megbízhatna. Azokat tekintette példaképének, akik a tervéhez hasonló tettet már véghezvittek. Ez megjelent a számítógépén is, hiszen a háttere az egyik árokfutásról készült kép.

Istenhez való viszonyát sajátosan értelmezi. A Bibliából merít gondolatokat, amelyeket utána saját elméletének végrehajtásához használ fel, mint alátámasztást. „Onnan tudom, hogy körülnéztem fönt és lent, és nem láttam sehol Istent, tehát én vagyok Isten”¹⁹

S. Ábel az Arszaak²⁰ nevet választotta magának a számítógépes világban. Nem véletlen, hiszen Arszaak párthus uralkodó volt, akiknél az uralkodókat a királyok királya titulussal volt szokás illetni.²¹

Pszichiátriai vizsgálatokon már az eljárás előtt is részt vett. Amint azonban saját maga dönthetett a kezelésekről a családja beleszólása nélkül, a továbbiakban egyszer sem vett részt ezeken. Később természetesen az eljárás alatt is vizsgálták, hogy megállapíthassák, tetteért büntethető-e vagy sem.

A vádirat szerint a finnországi, németországi és egyesült államokbeli iskolai mészárlások híreinek hatására először 2008 tavaszán merült fel benne, hogy lőfegyvert szerez, és az egyetemen annyi diákot öl meg, amennyit csak tud, majd saját életének is véget vet. Tervének megvalósításához belépett egy sportlövész egyesületbe, ahol megszerezte az engedélyeket, így 2009 szeptemberében legálisan vásárolhatott egy 9 milliméteres maroklőfegyvert.

A később visszavont beismerő vallomásban S Ábel azt állította, hogy amikor nála volt a fegyver, úgy érezte, hogy nem tudja tervét végrehajtani, nem tudja rászánni magát. Az iskolai mészárlások állítása szerint azért érdeklik, mert korábban megfogalmazódott benne egy olyan ötlet, hogy lőfegyvert szerez, és az egyetemen minél több embert öl meg, végül pedig magával is végez. Elmondása alapján azonban valamilyen okból kifolyólag elállt a tervétől, amikor már megszerezte a lőfegyvert. Az iskolai mészárlásokról elmondta, hogy „értékeli a srácok tettet, amivel megfricskázták a társadalmat, de fokozatosan rádöbbsent, hogy ez nem felel meg a szándékának.”²² Végh József kriminálpszichológussal folytatott beszélgetése során elmondta, hogy olyan kirobbanó feszültség volt benne, amelyet csak agresszióval tudott volna feloldani, továbbá azt is elmondta, hogy „Lehet, hogy most börtönbe kerülök, de onnan egyszer úgyis kijövök.”²³

¹⁹ „Én vagyok isten”

http://www.hetek.hu/hatter/201002/en_vagyok_isten

²⁰ I.e. a III. században I. Arsak hozta létre a Pártus Birodalmat

²¹ A magyar őstörténet..

<http://rafia.hu/node/22>

²² S. Ábel fricskát adott a bíróságnak, 2011.03.29

<http://szentkoronaradio.com/iskolai-eroszak>

²³ S. Ábel: "a börtönből egyszer úgyis kijövök", 2010.02.16.

http://hirszerzo.hu/belfold/140415_s_abel_a_bortonbol_egyszer_ugyis_kijovok

2.3. S. Ábel véleménye G. Ákosról, a pécsi ámokfutóról²⁴

S. Ábel egy blog bejegyzésében foglalkozott G. Ákos, pécsi ámokfutó esetével, ahol véleményt alkotott róla. Először méltatta, miszerint „egy megalázott ember bosszút állt, terjed az eszme, és egyre több ilyen eset lesz”²⁵, „olyan érzésem van, mintha valaki tőlem átvállalta volna”. Ezt követően azonban kritizálta G. Ákost: „... a srác hülye volt.”²⁶ Szerinte ugyanis G. Ákosnak megvolt a lehetősége, hogy elhagyja a helyszínt az elkövetés után, így azonban börtönben fog maradni. „Ákos nevére sem fognak emlékezni. A lényeg: megtörtént az első magyarországi Nagy Tett. De messze nem túlszárnyalhatatlan. Nem is nagy tett a szó hagyományos értelmében, hisz nem adta az életét az ügyért.”²⁷

2.4. Az S. Ábellel szemben indított büntető eljárásról²⁸

S. Ábel rendkívül felkészült a Büntető Törvénykönyvből, illetve a büntetőeljárásról szóló törvényből. Felkészül a kihallgatásokra, a védőbeszédet ő mondja, valamint ő is nyilatkozik. Védője csak azért van, mert annak részvétele kötelező az eljárásban.

S. Ábel szerint nem törvényes az ellene felhozott vád, mivel a hatóságok számtalan eljárási hibát követtek el, ezért az eljárás megszüntetését kérte a Fővárosi Bíróságtól. Állítása szerint főlegesen tanulta a büntetőeljárásról szóló törvényt, mert az ügyészség gyakorlata egészen mást mutat. Elmondása alapján nyakába szakadt az „állam terrorgépezete”,²⁹ mivel ügye csak a rendőrség marketingfogása. Ezt arra alapozza, hogy a rendőrség eredményt akart felmutatni a közvélemény előtt a pécsi egyetemi lövöldözés után. Szerinte ezért találták meg őt, akinek "sztáralűrje"³⁰ és fegyvertartási engedélye is van, és feltett a blogjára néhány verset. Hozzátette, hogy az ő részéről is egy marketingfogás, csak hiba csúszott a gépezetbe. Úgy vélte, ha azt vallja, hogy embereket akart megölni, de meggondolta magát, akkor nem

²⁴ "A srác hülye volt" - S. Ábel a pécsi mészárosról, 2010.03.01.

http://hirszerzo.hu/belfold/141887_a_srac_hulye_volt_s_abel_a_pecsi_meszaros%C3%B3l

²⁵ "A srác hülye volt" - S. Ábel a pécsi mészárosról, 2010.03.01.

http://hirszerzo.hu/belfold/141887_a_srac_hulye_volt_s_abel_a_pecsi_meszarosro

²⁶ S. Ábel lehülyézte a pécsi ámokfutót, 2010.03.01.

http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/s-abel-lehulyezte-a-pecsi-amokfutot-2012287?nocache

²⁷ S. Ábel lehülyézte a pécsi ámokfutót, 2010.03.01.

http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/s-abel-lehulyezte-a-pecsi-amokfutot-2012287?nocache

²⁸ S. Ábel fricskát adott a bíróságnak, 2011.03.29.

http://szenkoronaradio.com/belfold/2011_03_29_s-abel-fricskat-adott-a-birosagnak

²⁹ Somogyi Ábel: rám zúdult az állam terrorgépezete, 2011.03.29.

<http://www.stop.hu/articles/article.php?id=850802>

³⁰ Somogyi Ábel: rám zúdult az állam terrorgépezete, 2011.03.29.

<http://www.stop.hu/articles/article.php?id=850802>

büntethető, a könyveinek viszont egyúttal reklámot csinál. Ténylegesen juttatott el versei közül többet is egy kiadóhoz. Szerinte ezek a vezető hírek, ezekre figyelnek az emberek. Hírnévre vágyott, amit most meg is kapott, mondta mindezt sandán mosolyogva egy újságíróval készült interjúban. Jelenleg úgy védekezik, hogy ezek csak versek, és nem érti, hogy azért, mert van egy sportlőfegyverre fegyvertartási engedélye, és mert verseket ír, miért tartják előzetes letartóztatásban, hiszen senkinek sem tudna ártani. Azt viszont elismerte, hogy kritikusan szemléli a világot, a tömegembereket, akiknek szerinte nincs egyéniségük.³¹

Szerinte nem lehetne figyelembe venni az első gyanúsított kihallgatását, mivel a védő kirendeléséről szóló határozatot nem időben hozták meg, és a kézbesítés határideje is lejárt. Ezen kívül nem bizonyítható, hogy működőképes fegyvere volt, továbbá a számítógépét is szabálytalanul foglalták le, amikor is nem figyelmeztették az édesanyját, hogy nem köteles azt kiadni. Hasonlóképpen formai okokra hivatkozva, szerinte az elmeorvosi és pszichológiai szakvéleményeket sem lehetne figyelembe venni.

Az első gyanúsított kihallgatásában, amelyet később visszavont, úgy magyarázta az ellene felhozott garázdaság tárgyát, amely szerint gázriasztó fegyverével lövöldözött a lépcsőházban, hogy éppen tudatzavaros állapotban volt, mivel cukorbeteg. Állítása szerint csak így tudta jelezni, hogy rosszul van, mert a telefonját ilyenkor nem tudja használni. A nyomozóknak a kihallgatás során elmondta, hogy a gázriasztó pisztolyt 2009 februárjában vette, mert megfenyegették, ami miatt feljelentést is tett a rendőrségen.

Az ellene felhozott testi sértés büntettéről, amikor is a nagymamáját bántalmazta, úgy nyilatkozott, hogy családi konfliktus váltotta ki belőle az agresszív magatartást. Ekkor fellökte, majd kétszer fejbe rúgta a nagymamáját, akinek ettől eltört az állkapcsa.

³¹ Híres akart lenni a tömegmészárlást tervező S. Ábel, 2010.08.25.
http://mandiner.hu/cikk/20100825_hires_akart_lenni_a_tomegmeszarlast_tervezo_s_abel

2.5. S. Ábel versei³²

S. Ábel több verset is írt nézeteiről, terveiről, amelyeket blogjában jelentetett meg:

Elképzelések, tervek

Szent Magom inkább hulljon a földre,
mint hogy új ember váljon belőle!
Nem gyártok le én új szolgálkat
ennek a gumigerinc-világnak.

Szintúgy nem leszek
Meggyengült öreg,
Kit már nem hajt a düh,
S még nem rág a féreg.

Az Én halálom nagyot fog szólni.
Megroppant, hülye humanista
Szokta csak életét kukába dobni,
Szemlesütve, háttérbe bújva.

Halálomat a nyilvánosság
Remegve kíséri figyelemmel,
Éhezve várja e dicsőülést
Sok alultáplált szellemi ember!"

Célbalövés

Fegyvert ragad egy ifjú.
(Be fogják majd mondani.)
Beront az egyetemre,
S kilenc társát lelövi.

Az automatából
Egy kávét vesz magának.
„Nénó, nénó, riadó!”
Ő nyugodtan kortyolgat.

Ott találják majd reá,
Golyóval a fejében.
Nem ítéli el bíró,
Nem érheti oly' szégyen!

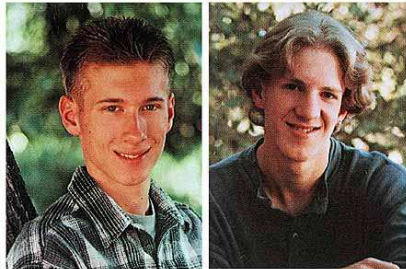
³² Arszak

<http://arszak.blog.hu/>

V. fejezet

Nemzetközi esetek

1. Az első, világmegbotránkozást keltő iskolai ámokfutás – 1999., Egyesült Államok, Littleton, Columbine Középiskola³³

5. kép, Eric Harris és Dylan Klebold, az elkövetők

1999. április 20-án a Colorado államban fekvő Columbine városában, Denver és Littleton közelében, a Columbine Középiskolában hajtott végre iskolai ámokfutást Eric Harris (18) és Dylan Klebold (17), akik szintén az iskola tanulói voltak. A vérengzésben megöltek 12, 14 és 18 év közötti diákot, egy tanárt, megsebesítettek további 24 személyt, majd végül magukkal is végeztek.

Ezt az eseményt tartják számon az utóbbi mintegy tíz évben, hullámszerűen jelentkező iskolai ámokfutások kezdetének. Az eset számos későbbi iskolai ámokfutónak szolgált példaképül. Így nem véletlen, hogy az összesen 15 halálos áldozattal járó ámokfutás ugyan már 12 éve történt, mégis a mai napig a köztudatban él ez a szörnyű vérengzés.

1.1. A cselekmény előkészületei

6. kép, az egyik működésbe nem lépett bomba

A két elkövető már legalább 1 évvel a cselekmény napja előtt elkezdte a végrehajtást megtervezni. Csőbombákat gyártottak, fegyvereket, lőszereket szereztek be, illetve alaposan tanulmányozták az iskola szokásait, napi működési rendjét is. A tervüket azonban már a cselekmény elején meg kellett változtatniuk. Az iskola kávézójában 10 kg propángáz bombát rejtettek el, amely azonban nem lépett működésbe. Tervük szerint a robbanás miatti pánikhangulatban, a menekülő emberekre lőttek volna. Az FBI később azt gyanította, hogy a bombák működésbe lépése esetén akár több száz ember is meghalhatott volna.

³³ Amoklauf an der Columbine High School
http://de.wikipedia.org/wiki/Amoklauf_an_der_Columbine_High_School

walk in, set bombs at 11:09, for 11:17
 leave, set ~~bombs~~
 Drive to clemete park. (car up)
 Get back by 11:15
 Park cars, set car bombs for 11:18
 get out, go to outside hill, wait
 when first bomb goes off, attack.
 have fun!

7. kép, Klebold utolsó feljegyzése a naplójában hogy később amellet határozták el magukat, hogy ők is az iskola helyszínén veszítik életüket. Klebold naplójában az elkövetés előtt 1 nappal történt bejegyzést találtak, amely így szólt: „11:09-kor besétálás, bombák elhelyezése 11:17-re állítva, épület elhagyása, Clemete parkhoz vezetés, bombák elhelyezése az autóban 11:18-ra állítva, kiszállás, fel a dombra, várakozás, amikor az első bomba robban, támadás, jó szórakozást!

1.2. Az elkövetés egyik helyszíne – az iskola udvarán

Miután a bombák felrobbantása zátonyra futott, így a két elkövető 11 óra 18 perckor hátrahagyta autóját, és felfegyverkezve az iskola épülete felé vette az irányt. 11 óra 19 perckor dördült az első lövés az iskola nyugati bejáratánál az iskolai lépcső végénél. Itt egyetlen fejlövessel végeztek egy 17 éves fiúval, illetve a mellette álló fiú örökre tolószékbe kényszerült az őt ért lövés miatt. Két további diák, akik a lépcső alatt egy dombon ültek, súlyos sérüléseket szenvedtek a rájuk leadott lövések következtében. Ezután ismét fejlövés miatt halt meg egy fiú, aki éppen a barátaival tartott azon a lépcsőn felfelé, ahol az elkövetők álltak. A meghalt fiú barátai súlyos sérüléseket szenvedtek, de túléltek a támadást. Egy tanárnő az elkövetők fegyverét játékfegyvernek nézte, majd amikor el akarta tőlük venni a fegyvereket, akkor halálos lövés érte. A tanárnő kollégája a kávézóban eközben menekülésre szólította fel a diákokat. Néhány perccel később azonban a könyvtár előtt az egyik elkövetőtől lőtt sérülést szenvedett. Bár súlyosan megsérült, egy osztályterembe biztonságba tudta vonszolni magát, ahol egy diák és egy kollégája ápolta. Mintegy három órával később azonban a kórházba szállítás közben a nagy vérvesztés miatt életét veszítette.

1.3. Az elkövetés másik helyszínén – a könyvtárban

8. kép, a két elkövető a könyvtárban

Miután a két elkövető az iskola folyosóin céltalanul és vadul lövöldözött, illetve egy diáklányt a bokáján eltalált, bementek a könyvtárba, ahol a legtöbb áldozatot szedték. Itt mintegy 50 diák bújt az asztalok mögé fedezékbe. Egy 17 éves diáklányt közelről leadott fejlövással ölt meg az egyikük. A fegyver akkorát rúgott vissza, hogy eltörte a saját orrát. A lányt előtte megkérdezte, hogy hisz-e Istenben. Miután azt válaszolta, hogy igen, agyonlőtte. Ezután egy 15 éves diákot lőtt arcon, aki belehalt a sérülésbe. Később felszólították a jelen lévő „Jocks” sportolókat, hogy álljanak fel és mutassák meg magukat, az egyik elkövető egy 16 éves fiúra lőtt, aki egyedülként nem bújt el az asztalok alá. A másikuk eközben többször kilőtt az ablakon a menekülő diákokra és a rendőri erőkre. Ezt követően egy diáklány konfrontálódott azzal a kérdéssel, hogy ma meg akar-e halni, aki könyörgött, hogy ne ölje meg, erre az elkövető kinevette. Helyette egy 18 éves afroamerikai diákot ölt meg, miután korábban rasszista kifejezésekkel alacsonyította le, csak őt egyedülként azért, mert színesbőrű. Mellette egy 16 éves diákot öltek meg. Egy közelében lévő fiú, akinek a testvére már meghalt, csak azért tudta túlélni a támadást, mert a két halott barátjának a vértócsájába vetette magát, így megmentette az elkövetőket.

Ezt követően tovább lőttek a diákokra, és kisebb robbanószerkeket dobáltak az asztalok alá a könyvtárban. Többször is felgyújtották azt az asztalt a bejáratnál, ahol négy diáklány bújt el. Ketten közülük súlyos sérüléseket szenvedtek, ketten pedig nem éltek túl a golyózáport. Csak egyetlen egy diáknak engedték meg, hogy elhagyja a könyvtárat, ő az egyik elkövető barátja volt.

9. kép, a két elkövető öngyilkos lett a könyvtárban

Később az elkövetők elhagyták a könyvtárat a kávézó irányába, ahol a korábban elhelyezett bombákat a rájuk leadott lövésekkel működésbe akarták hozni. Miután a kávézóban meggyújtottak egy molotov-koktélt az egyik asztalon, az iskola déli része felé vették az irányt. Eközben a folyosókon céltalanul lövöldöztek. Az ajtók kis ablakain látták, hogy az osztálytermekben még sok diák tartózkodik, mégsem léptek be egyikbe sem.

Feltehetőleg attól való félelmükben, hogy a rendőrség hamarosan megrohamozza az iskolát, visszamentek ismét a könyvtárba. Miután még kifelé lövöldöztek az ablakon, 12 óra 05 perckor fejlövésekkel végeztek magukkal is.

1.4. A lövöldözés vége

10. kép, a könyvtár az elkövetés után

12:45 perckor léptek be az első S.W.A.T. egységek az iskola területére. 13 óra 00-kor jelentették, hogy az épületben több csőbomba is el van helyezve. Csak 15 óra 30 perckor léptek be az első S.W.A.T. egységek a könyvtárba, ahonnan 12 halottat, köztük a feltételezett elkövetőket, valamint egy súlyosan sérült diáklányt jelentettek. 16 óra 30 perckor jelentették az épületet biztosítottnak. A holttesteket a hosszas helyszíni szemle miatt csak az elkövetés másnapján szállíthatták el.

1.5. Az elkövetők³⁴

Mindkét elkövető jó tanulónak és inkább feltűnést nem keltő személyiségként jellemezhető, akik az iskolában a kívülálló Trenchcoat-Mafia tagjai voltak.. A csoport tagjai legtöbbször fekete ruhát viseltek, és gyakran voltak a sportosabb, ún. Jocks csoport zaklatásainak kitéve. A folyamatos provokálások hatására fejlődött ki bennük egy utálat az iskolával szemben, és az a szükséglet, hogy ott minél több diákot megöljenek. Eric Harris antidepresszáns szereket is szedett, azonban ismerősei elmondása alapján az elkövetés előtt a szedését abbahagyta. A középiskola első évében megismert egy lányt, aki azonban

³⁴ Eric und Dylan

<http://ericdavidharris.myblog.de/ericdavidharris/page/1812447/Eric-David-Harris-Bio>

elutasította, ezért E. Harris megrendezte a saját öngyilkosságát, és úgy tett, mintha megölte volna magát. Egy autófeltörést leszámítva egyikőjük sem volt a rendőrség előtt ismert személy, olyannyira, hogy a fegyverarzenáljuk, mint a vadászpuskák, 9 mm-es pisztolyok, több tucat bomba, az erdei lögyakorlatok felfedezetlenek maradtak. A fegyvereket nagykorú barátaikon keresztül szerezték be. Ezért két barátjukra az elkövetés után több éves szabadságvesztést szabtak ki. Az elkövetők holttesteit a szülők elhamvasztották, mivel féltek a sírrombolásoktól.

1.6. Az áldozatok

A mai napig nincsenek arra utaló jelek, hogy a két elkövetőnek listája lett volna arról, hogy kiket kívánnak megölni. Arra vonatkozóan ugyanakkor vannak jelek, hogy az iskolai rendszert, mint az azzal járó mindennapos zaklatásokat akarták felszámolni. A kezdeti állítások, amelyek szerint rasszista okokból cselekedtek volna, nem bizonyosodtak be. Csak egy áldozat volt színesbőrű. Az egyik elkövető ráadásul azt írta a naplójában: „Tudod, hogy mit utálok? A rasszizmust. Mindenkit, aki utálja az ázsiaiakat, mexikóiakat, vagy bárkit, csak mert más, mint a többiek.

Volt ugyan egy halállista, de az azon szereplő nevek közül mindössze egy személy szenvedett könnyebb sérüléseket, így ez sem ad támpontot.

1.7. Az elkövetés után

Ahogy az lenni szokott, egy ilyen nagyméretű és sajnálatos eseménynek hosszú utóélete van. Vizsgálat tárgyává tették a túl liberális amerikai fegyvertartás rendszerét. Vizsgálták továbbá annak az okát, hogy miért követnek el az USA-ban 11 ezer gyilkosságot fegyverekkel, míg Kanadában, ahol a lakosság arányában nem sokkal kevesebb fegyvert tartanak, évente „csak” 165 ilyen erőszakos bűncselekmény történik. A kérdést azonban azzal az egyszerű eredménnyel zárták le, hogy az USA alaptörvénye alapján a fegyvertartás az egyén biztonságának védelmét képezi.

Keresték az esetért felelőssé tehető személyeket is. Természetesen elsősorban az elkövetők szüleit tette a nyilvánosság felelőssé a cselekményért, akik nem foglalkoztak megfelelő mértékben gyermekeikkel, illetve nem vették észre a figyelmeztető jeleket. Az egyik áldozat szülei a két elkövető szüleit 250 millió dollárra perelte. Az áldozatok szülei a rendőrség ellen is perrel léptek fel, hiszen szerintük meg lehetett volna akadályozni a

könyvtárban történeteket, amennyiben a rendőrség határozottabban és gyorsabban cselekedett volna. A rendőrök ugyanakkor szabályszerűen jártak el, hiszen fedezékbe vonultak, és várták a S.W.A.T. egységek megérkezését. Az eset után módosították a jogszabályokat, és immáron az első helyszínre érkező egység cselekedhet.

2. Az első, Németországban megbotránkozást keltő iskolai ámokfutás – 2002., Erfurt, Gutenberg Gimnázium³⁵

11. kép, Robert Steinhäuser

Az erfurti ámokfutásra 2002. április 26-án délelőtt került sor a Gutenberg Gimnáziumban. A lövöldözés következtében a 19 éves Robert Steinhäuser 12 tanárt, egy titkárnőt, két diákot és egy rendőrt lőtt le, majd magával is végzett. Az összesen 17 halálos áldozattal járó erfurti iskolai lövöldözés az első volt a németországi iskolák történetében, de sajnálatos módon nem az utolsó.

Az erfurti esetről megjegyzendő az a különös tény, hogy a tanúvallomások két elkövetőről szóltak. Ennek gyanúja azonban a mai napig nem került igazolásra. Azonban tanúk sora írja le az elkövetőt másképp, mint ahogyan Robert

az elkövetés napján fel volt öltözve. Úgyszintén szólnak beszámolók arról, hogy olyan helyekről hallottak lövéseket, ahol Robert feltehetőleg nem tartózkodott.

A lefolytatott vizsgálat azt a következtetést hozta eredményül, hogy a fenti gyanúk valószínűleg a tanúk extrém stresszhelyzetben bekövetkező észlelési torzulásaikból fakadhatnak. Megtéveszthette a tanúkat például, hogy Robert elől egy maroklófegyvert hordott, míg a hátán egy pump-gun³⁶ fegyvert viselt, ami így a több, különböző elkövető képzetét okozta. Továbbá megtéveszthette a tanúkat a lövések következtében létrejövő visszhangok is, amelyek így szintén a több, különböző helyen tartózkodó elkövető képzetét kelthették.

2.1. A cselekmény előtörténete és előkészülete

1999-ben a 11. osztályban Robert S. már feltűnővé vált az iskolájában. Az osztálykiránduláson megfenyegette tanárát, aminek következtében iskolai figyelmeztetésben is részesült, valamint az érdemjegyei is egyre rosszabbak voltak. Ezek hatására Robert az édesanyjával egy tanácsadási beszélgetésen is részt vett, a szülők oldaláról azonban ez nem

³⁵ Anne Kühling: School Shooting – Ursachen und Hintergründe zu extremen Gewalttaten an deutschen Schulen, Vechtaer Verlag für Studium, Wissenschaft und Forschung, 2009, 44-53.o.

³⁶ Pumpás sörétes puska

járt következményekkel Robertre nézve, így továbbra is távolmaradt az iskolától. Mindezek ellenére a szülők kérelmét elfogadták, és Robert a 11. osztályt iskolájában megismételhette, onnan nem tanácsolták el.

12. kép, 9 mm-es Flinte 12/70, az elkövetés egyik eszköze

2000 októberében Robert a szülők beleegyezésével belépett egy lövészegyletbe, ahol rendszeresen gyakorolt. 2001 őszén engedélyt kapott egy 9 mm-es Flinte 12/70-es sportpuska tartására.

Az ismét 11. osztályban eltöltött év sem hozott javulást Robert tanulmányi eredményében. Ismét figyelmeztetést kapott a sok órai hiányzása miatt. Ezeket meghamisított igazolásokkal próbálta elrendezni, ami azonban az iskola tudomására jutott, és emiatt onnan eltanácsolták. 2001 októberében ezért átjelentkezett a Königin-Luise Gimnáziumba, ahol azonban egy hiányzó fizika képzés miatt szintén nem maradhatott.

2001 októberétől kezdve Robert egyre nagyobb összeget emelt le a bankszámlájáról, amelyből 2002 áprilisáig több fegyvert, lőszert és felszerelést is vásárolt. Az elkövetkező időszakban Robert a szüleit és ismerőseit megtévesztve úgy tett, mintha iskolába járna. 3 különböző verziója volt arra, hogy melyik félévben éppen melyik iskolába jár. 2001 decemberében a szüleinek egy meghamisított bizonyítványt mutatott be az iskolai eredményeiről. 2002 áprilisában megszüntették a lövészegyleti tagságát, mivel nem fizette a tagdíjat. 2002. április 19-én Robert édesanyja fia szobájában egy nagy, lakattal lezárt utazótáskát talált, amelyet azonban nem kért számon rajta. Később derült ki, hogy lőszerrel volt tele.

2.2. Robert S. tetteről

13. kép, 9 mm-es Glock 17

2002. április 26-án Robert S. a cselekménye előtt otthon volt, ahol a szüleinek azt mesélte el, hogy aznap van a vizsgája angol nyelvből. Később 10 óra 45 perc magasságában belépett az erfurti Gutenberg Gimnáziumba. Ezen a napon folytak az érettségi vizsgák a gimnáziumban. A bejáratnál az iskola gondnokával futott össze, akitől az igazgatónő hollétéről érdeklődött. A válasz után Robert bement egy férfi mellékhelyiségbe, ahol fekete maszkot öltött az arcára, majd felfegyverezte magát a pump-gunna és egy pisztollyal. A kabátját

levetette és a mellékhelyiségben hagyta. A cselekménye után a kabátban megtalálták a pénztárcáját, illetve egy kis zacskót, benne cannabis-tobak keverékkel.

Miután átöltözött és felfegyverkezett, az iskola titkárságát kereste fel, ahol a csöngetést követő ajtónyitás után 3 lövéssel kioltotta az igazgatóhelyettes és a titkárnő életét. Ezután szisztematikusan végigjárta az iskola emeleit, helyiségeit. Ezt követően idővel egyre több és több ember volt a folyosókon, a menekülő diákokra azonban nem lőtt, miközben ő egyik helyiségből a másikba ment. Néhány tanárra sem lőtt, őket azonban valószínűleg összetévesztette a diákokkal, így elkerülték a figyelmét.

Ezután az első emeleten a lépcsőn meglátott egy tanárt, aki éppen egy tanulószobát akart megnyitni, azonban 3 lövéssel halálosan megsebesítette. Később osztálytermekbe ment, ahol további két tanárt ölt meg több lövéssel.

Ezt követően felment a második emeletre. Itt két tanárnőt ölt meg, egyenként 5 lövéssel. Ezen a szinten, ahogy a következőn is, több diákot és tanárt látott, azonban rájuk sem lőtt. Ez annak lehetett köszönhető, hogy vagy nem ismerte őket, vagy a tanárok a kinézetük miatt beleolvadtak a diákok tömegébe és nem tűntek fel neki.

A harmadik szinten további négy tanárt ölt meg több lövéssel. Ezután visszafelé, a lenti szintek felé vette az irányt.

A második emeleten szembesült először elzárt, illetve elbarikádózott osztálytermekkel. Az ajtókilincs sikertelen fészegetése után lövéseket adott le az ajtó zárszerkezetére, aminek következtében két diákot halálosan, egyet életveszélyesen megsebesített. Szintén ezen a szinten lőtt egy tanárnő hátába, miközben próbált menekülni, majd ezt követően halálos lövést adott le rá.

Az első emeleten egy bezárt mellékhelyiség ajtajára tüzelt, a lövések azonban szerencsére csak egy diák hátitáskáját érték.

Ezután lement a földszintre, majd tovább az udvarra, ahol egy tanárnőt vett üldözőbe, akire szintén halálos lövéseket adott le. Eközben egy rendőr lépett be az udvarba, akire lövéseket adott le, de mellélőtt. A rendőr viszonzta a tüzet, azonban szintén nem ért találatot, majd szem elől veszítette Robertet. Rögtön ezután megölt egy rendőrt, aki éppen az iskola területére lépett.

Ezután visszatért az iskolaépület felső szintjeire, ahol összetalálkozott egy, az iskolában tanító gyakornokkal. Előtte vette le először magáról a maszkot és a gyakornok kérdésére válaszolva elmondta, hogy eltanácsolták korábban ebből az iskolából. Végezetül a második emeleten futott össze egy tanárral, akinek sikerült Robertet bezárni egy terembe. A találkozás és a bezárás pontos menete a mai napig nem került tisztázásra. Csak az a biztos,

hogy Robert ezt követően ismét levette a maszkot, majd megölte saját magát. Ezzel véget ért a mintegy 35 perces, összesen 17 halálos áldozattal járó ámokfutás.

2.3. Robert S. személyéről

Robert másodszülött fiú volt a családban. Édesanyja ápolónőként 2 műszakban dolgozott az Erfurti Bőrklinikán, édesapja elektronikai mérnökként dolgozott a Siemens cégnél. Bátyja informatikusként tanult a főiskolán. Robert S.-nek az elkövetés előtt a rendőrséggel nem volt összetűzése.

A pubertáskor időszakában egyre jobban eltávolodott a szüleitől, és alig közölt velük valamit is. Nem volt abban a helyzetben, hogy a szüleinek, de még a barátainak sem, bármit is elmondjon az iskolai eredménytelenségéről, így egy hazugságvilágot épített fel maga köré. Bár a baráti körének nagy része tudta, hogy a Gutenberg Gimnáziumból eltanácsolták, azonban mindig különböző hazugságokat közölt arról, hogy melyik iskolába jár éppen. Így minden egyes reggel elment otthonról, mintha iskolába menne, majd délután hazatért.

A tanárok és diákok úgy jellemezték, mint halk, bizonytalan fiú, aki egyáltalán nem agresszív. Bár nem volt feltűnő jelenség, olykor zavarta a tanítást viselkedésével. Az iskolai közösségben gyakran játszotta az osztály bohóca szerepet, hogy társai körében elismerést vívjon ki.

Mintegy 8-10 fős fiú baráti társasággal bírt, akikkel legtöbbször olyan szabadidős tevékenység miatt találkozott, mint a mozizás, számítógépes játékokkal való időtöltés. A barátai, akikkel egyébként együtt járt iskolába is, nem gyanakodtak akkor sem, amikor az osztálykiránduláson Robert megfenyegette tanárát, illetve a fegyvertartása sem keltett bennük gyanút.

Robert iskolai eredményei a középiskola előtt közepesek voltak, amelyek a Gutenberg Gimnáziumban leromlottak. Az iskolából rendszeresen lógott, a hiányzott órákról szóló igazolásokat manipulálta, meg kellett ismételnie a 11. osztályt. Szeretett volna informatikát tanulni az egyetemen, azonban a hiányzó szintfelmérői, illetve a rossz eredményei ezt nem tették lehetővé.

Az iskolán kívül sem úgy sikerültek a dolgai, ahogyan azt elképzelte. A kézilabda csapatban, ahol rövidebb ideig játszott, még csak csereként sem állították be a mérkőzéseken, illetve az autójogosítványt sem kaphatta meg, mivel az elsősegélyvizsgát sem tette le időben. Mindezek következtében az élet sok területén zátonyra futottak az elképzelései, és nem sikerült elismerést kivívnia környezetében. Mégis, vagy talán éppen ezért, úgy tűnik, hogy

sikerült elérnie, hogy híres legyen. Intenzíven kezdett el ugyanis foglalkozni az iskolai lövöldözések irodalmával, ahogyan a fegyverek és a lövészet iránt is hasonló érdeklődést mutatott. A lövészkönyvben is manipulálta a lövészeteken elért eredményekről szóló bejegyzéseit, hogy a löegylet kiállíthassa a fegyverbirtoklást engedélyező igazolványát. Ezen kívül a többi hasonló korú fiatalhoz képest is átlagon felüli időt töltött ego-shooter játékokkal, valamint rengeteg erőszakos és horror filmet találtak a szobájában.

3. További nemzetközi esetek³⁷

Helyszín (város, épület)	Ország	Halottak száma	Sérültek száma	Elkövető neve	Elkövetés ideje	Ámokfutás	Iskolai ámokfutás
Alphen aan den Rijnbevásárlóközpontjában	Hollandia	7	15	Tristan van der Vlis	2011.04.09	x	
Realengo	Brazília	13	15	Wellington Menezes de Oliveira	2011.04.07		x
Lörrach	Németország	4	18	Sabine R	2010.09.19	x	
Lake District	Egyesült Királyság	12	25	Derrik Bird	2010.06.02	x	
Orlando	USA	1	5	Jason Rodriguez	2009.11.06	x	
Fort Hood	USA	13	31	Nidal Malik Hasan	2009.11.05	x	
Ansbach	Németország	0	3	Georg R.	2009.09.17		x
Winnenden	Németország	16	11	Tim Kretschmer	2009.03.11	x	x
Alabama	USA	11	0	Michael McLendon	2009.03.10	x	
Kauhajoki	Finnország	11	1	Matti Juhani Saari	2008.09.23		x
Észak-Illinois-i Egyetem	USA	6	18	Steven Phillip Kazmierczak	2008.02.14		x
Jokela	Finnország	9	12	Pekka-Eric Auvinen	2007.11.07		x
Virginiai Tech	USA	33	23	Seung-hui Cho	2007.04.26		x
Emsdetten	Németország	1	37	Sebastian B.	2006.11.20		x
Goleta	USA	7	0	?	2006.01.31	x	
Red Lake Középiskola	USA	10	5	Jeffrey Weise	2005.03.21		x
Erfurt	Németország	17	7	Robert Steinhäuser	2002.04.26		x
Ösaka	Japán	8	15	Mamoru Takuma	2001.06.08		x
Littleton	USA	13	24	Eric Harris, Dylan Klebold	1999.04.20		x
Port Arthur	Ausztrália	35	21	Martin Bryant	1996.04.28	x	
Montréal Műszaki Egyetem	Kanada	14	13	Marc Lépine	1989.12.06		x
Woo Bum-kon	Dél-Korea	57	35	Woo Bum-kon	1982.04.26	x	
Volkhoven	Németország	11	20	Walter Seifert	1964.06.11		x
Bath	USA	45	58	Anderw Kehoe	1927.05.18		x
Bréma	Németország	4	18	Heinz Schmidt	1913.06.20	x	x

1. táblázat, további ámokfutások külföldön

³⁷ Liste: Amoklauf

<http://www.wecowi.de/wiki/Liste:Amoklauf>

VI. fejezet

Az elkövetők - általános jellemzők

1. Közös jellemzők³⁸

1.1. Az öngyilkosság gondolata, kísérlete

Az elkövetők nagy többségét foglalkoztatta az öngyilkosság gondolata, vagy akár már az elkövetésük előtt megpróbálkoztak öngyilkossággal (78%), mint ahogyan G. Ákos, 2009-es pécsi ámokfutó, aki 15 évesen kísérelt meg öngyilkosságot.

1.2. Társak általi zaklatások

Csaknem az elkövetők háromnegyede (71%) érezte úgy, hogy társai zaklatják, kirekesztik a társaságból, megfenyegetik, vagy súlyosan megsértették őket.

Az egyéni sebezhetőség gyakran feltételezi a szociális közösségből való visszahúzódást. A későbbi iskolai lövöldözőknél ez rendszerint nem kerül orvoslásra a család, illetve a barátok által. A bizonytalan családi viszonyok és a hiányzó erős baráti kapcsolatok elősegítik, hogy a fiatal introvertálttá, kirekesztetté váljon. A felszínen ugyan úgy tűnik, hogy a fiatalnak normális kapcsolatai vannak társaival, ugyanakkor az érintett fiatal szempontjából ezek aligha kielégítőek. Ha mégis sikerül barátságokat kiépíteni, akkor ezek a barátok maguk is kívülállók, így ők csak tovább fokozzák a fiatal azon érzetét, hogy nem képes és nem is lehetséges a társadalomban megfelelő szerepet betölteni, és csak megerősödik a kirekesztettség érzete. A kortársaiban érdektelenséget, illetve lenézést vált ki, továbbá olykor fizikai agressziót mutatnak vele szemben. A már amúgyis kirekesztett fiatal így mindenféle gúnyolódás áldozatául esik.

1.3. Pszichotikus zavarok

Az iskolai ámokfutások elkövetőinek 68%-ánál kimutatható volt valamilyen féle pszichotikus zavar, úgy mint a skizofrénia, depresszió, illetve személyiségzavar valamilyen formája, vagy ezek keveredése. Lothar Adler 2000-es tanulmányában nem véletlenül különböztette meg az elkövetőket e három pszichotikus zavar alapján.

³⁸ School Shooting, 2009.01.08.
<http://www.springermedizin.at/artikel/1719-school-shooting>

1.3.1. Skizofrénia

A skizofrénia vagy hasadásos elmezavar olyan pszichotikus, mentális megbetegedés, amikor a gondolatok, érzések és cselekedetek közötti összhang felbomlik. A személyiség szétesése olykor lassan, máskor viszont hirtelen, heves zavarodottsággal, nyugtalansággal kezdődik. A leggyakrabban a serdülőkor idején kezdődik. Jellemző rá a pszichózis, amelyre a gondolkodás, érzelmek, realitástesztelés és a kommunikációs készségek olyan mértékű károsodása jellemző, amely meggátolja a környezeti ingerekre való adekvát válaszreakciók kialakulását. Fennáll a logikus gondolkodás zavara, a gondolkodási folyamat elakadása, elsivárosodása, beszűkülése, az absztrakciós képesség csökkenése, hiányzik az ok-okozati összefüggések átlátása. Doxazmák jöhetnek létre, amelyek olyan megingathatatlan téves gondolatok vagy hit, amelyek nem magyarázhatóak a kulturális környezeti hatásokkal, esetenként idővel egyre jobban kidolgozottá válhatnak, és téveszmerendszerek jöhetnek létre. Gyakoriak a hallucinációk, leginkább akusztikus, ezen belül is főként beszédhangok észlelése, melyek gyakran irányító jellegűek. A szociális életre jellemző a bizalmatlanság, eltávolodás a külvilágtól, és a saját, belső világba való visszavonulás, ami egyrészt a többi tünet következménye, másrészt annak is köszönhető, hogy a környezet reakciói a tünetekre általában negatívak.³⁹

1.3.2. Depresszió

A depresszió egy olyan pszichiátriai megbetegedés, amelyről akkor beszélünk, ha a depressziós tünetek egy csoportja (pl. lehangoltság, letörtség, szomorúság, étkezési problémák, alvászavarok) egyfolytában legalább két hétig vagy tovább fennáll. A depressziónak két formája van, az endogén és az exogén. Az endogén depresszió a test rendellenes működésére vezethető vissza. Az exogén depressziót jól beazonosítható külső okok idézik elő, mint például kudarc, egy szeretett ember halála, szerelmi bánat.

Depresszió esetén jellemző a hosszú időn keresztül tartó, a nap legnagyobb részében levert hangulat, az érdeklődés és öröm jelentős csökkenése számos tevékenységben. Gyakori az értéktelenség érzete, az önvádolás, a bűntudat, akár téveszmés fokban is, szinte minden nap. Jellemző a csökkent gondolkodási, összpontosítási vagy döntési képesség. Továbbá jellemző

³⁹ Skizofrénia, 2011.08.24.
<http://hu.wikipedia.org/wiki/Skizofr%C3%A9nia>

a halál gondolatával való gyakori foglalkozás, visszatérő öngyilkossági gondolatok konkrét terv nélkül, vagy akár öngyilkossági kísérlet, vagy konkrét öngyilkossági terv formájában.⁴⁰

1.3.3. Személyiségzavar – borderline szindróma

A skizofrénia és a konfliktusneurózisok között helyezkedik el a borderline szindróma, a határeseti személyiségzavar. E két betegségcsoport voltaképpen egy hasonló zavar két végletét jelenti, nem pedig két különböző dolgot, ennek értelmében van közöttük átmenet. Ez az átmenet a borderline szindróma. A legszélesebb körben elfogadott definíció szerint ebben a betegségben szenved, akinek kapcsolatai instabilak, állandóan változik az énképe, ingadozik a hangulata, nem tudja az impulzusait ellenőrzés alatt tartani. A betegségre jellemző a valós vagy elképzelt elhagyatottság elkerülése érdekében tett kétségbeesett erőfeszítések, az állandó ürességérzés. Identitásproblémák jelentkeznek, azaz állandóan változó érzések arra vonatkozóan, hogy ki ő és miben hisz. A harag mértéke gyakran nincs arányban a kiváltó körülményekkel, a düh kontrollálása nehézségekbe ütközik. Intenzív és erősen hullámzó kapcsolatok fűzik másokhoz, amelyeket az idealizálás és a leértékelés szélsőségei közti váltakozás jellemez. Stressz hatására paranoid gondolatok, vagy súlyos disszociatív⁴¹ tünetek jelennek meg. Jellemzőek a visszatérő öngyilkossági kísérletek, vagy önmegsebzés, öncsonkítás.⁴²

2. További, gyakran felmerülő jellemzők⁴³

2.1. Életkori sajátosságok⁴⁴

Az iskolai lövöldözések elkövetőinek átlagos életkora nagyjából 16,5 évre tehető. Az ifjúkori életszakasz során a fiataloknak rendkívül nagy igényük van arra, hogy a környezetükben megértésre találjanak. Különös jelentőséget kap e téren a család, de ebben az életciklusban még inkább az azonos életkorú személyekhez fűződő kapcsolati rendszer.

⁴⁰ Depresszió, 2011.08.05.

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Depresszi%C3%B3>

⁴¹ „elkülönül” önmagától

⁴² Borderline személyiségzavar, 2011.08.21.

http://hu.wikipedia.org/wiki/Borderline_szem%C3%A9lyis%C3%A9gzavar

⁴³ School Shooting, 2009.01.08.

<http://www.springermedizin.at/artikel/1719-school-shooting>

⁴⁴ Frank J. Robertz: School shootings – Über die Relevanz der Phantasie für die Begehung von Mehrfachtötungen durch Jugendliche, Verlag für Polizeiwissenschaft, 2004, 22-27.o.

Elsősorban e személyek járulhatnak hozzá a fiatal világban való orientációjához, stabilizációjához, illetve az érzelmi védettségéhez. Ennek is lehet természetesen árnyoldala, ha a fiatal negatív hatással bíró személyek veszik körül, akiknek olyannyira meg akar felelni és bizonyítani akar, hogy akár bűncselekményt is elkövet az elismerés kivívása érdekében.

Az elismerés kivívása iránti vágy gyakran szoros összefüggésben áll a saját nemi szerep és identitás keresésével. A fiatal a szociális kötődései során különböző szerepmintákat próbálhat ki. Idővel az a szerep kerül megtartásra, amellyel minél nagyobb elismerést sikerült elérnie, míg a többi szerepminta eldobásra kerül. Ezek a próbálkozások a szociális környezetben szükségszerűen számos konfliktushoz vezetnek, amelyekkel a fiatal nehezen tud megküzdeni, azokat megterhelésként, csalódásként éli meg.

Ebben az életkorban szintén jellemző a hirtelen bekövetkező magasságnövekedés, amely hatására fejlődnek a motorikus és intellektuális képességek, illetve a nemi karakterisztika, amelyek ismét kihatnak a fiatal önbizalmára, hangulatára, továbbá a kapcsolatok megélését is megváltoztatják. Egy osztálytársához fűződő erős baráti kapcsolat például magában hordozhatja a homoszexualitás kérdését. Ez, mindenekelőtt fiúknál, dramatikusnak is bizonyulhat, hiszen a még nem bizonyított nemi identitás demonstratív férfias viselkedésben is megmutatkozhat. Így tehát nem ritka, hogy a fiatal valamennyi szubjektív fenyegetésre, amely saját szexualitását, családját vagy képességeit érinti, erőszakos válasszal reagál.

Ebben az életkorban szintén jellemző az impulzív és veszélyes viselkedésre való hajlandóság. Míg a fiatalok a dolgok költség-hasznosságának átgondolását a hiányzó képességeknek és tapasztalatoknak köszönhetően a spontaneitás javára elhanyagolják, addig gyakran éppen szokatlan módon próbálják elérni céljaikat. Ez magában hordozhatja a testi és pszichikai veszélyt is. Az újonnan felfedezett erők odáig vezethetnek, hogy intenzíven hisznek saját erejükben és sérthetetlenségükben. Ezen beállítottságnak a negatív következményeit a fiatal gyakran még nem élte meg, ahogyan az egy hosszú távú cél érdekében való dolgozás szükségességét sem. Ebből fejlődhet ki egyfajta parancsérzet a mind több és több vágy kielégítésére. Éppen ezért elsősorban a fiataloknál nagy probléma, hogy a még keveset kipróbált problémamegoldó stratégiájuk miatt a nehézségből való kijutásként egyetlen megoldásként az erőszakot látják.

2.2. Erőszakos média világában való elmélyülés

Az elkövetők nagy többségénél megfigyelhető, hogy szabadidejük jelentős részét töltötték a média erőszakos világában. A házkutatások során a számítógépeken különböző ego-shooter játékokat találtak, továbbá különböző zenekarok zenéit, amelyek az erőszakot hirdetik (pl.: Rammstein), horrorfilmeket, illetve az internetböngészések gyakran erőszakos cselekmények oldalaira vezettek.

2.3. Fegyvertartás

Az ámokfutók döntő része (83%)⁴⁵ lőfegyverrel követte el tettét. A lőfegyvereket vagy legális úton, például löegyletben való tagság útján kaptak fegyvertartási engedélyt (G. Ákos, Pécs, 2009), vagy illegális úton szerezték be. Gyakran valamely családtag fegyverszekrényéből tulajdonították el a lőfegyvert (Tim Kretschmar, Winnenden, 2009). Több elkövető saját maga barkácsolt otthon csőbombát vagy füstbombát (E. Harris és D. Klebold, Littleton, Columbine Középiskola, 1999). Feltűnő, hogy a legtöbb elkövető a cselekménye előtt már hosszabb ideje érdeklődött a fegyverek iránt, illetve lögyakorlatoztak velük, vagy videókat is készítettek róluk.

2.4. Elkövetés tervezése

Az iskolai lövöldözések közül valamennyire fennáll az a tény, hogy az elkövető cselekményét a végrehajtás előtt hosszabb-rövidebb ideig tervezte. Ezen időtartam kimerülhet egy napban, de akár egy évben is, sőt, vannak példák ennél hosszabb tervezésre is (Columbine Középiskola 1999, több mint 2 év tervezés után). Mindez nem is meglepő, hiszen ahhoz, hogy valaki egy iskolai lövöldözést végrehajtson, sok mindenre fel kell készülnie. Meg kell tervezni, honnan szerzi be az elkövetés eszközét, annak a használatát be kell gyakorolni, így gyakran lövészklubokba jártak gyakorolni, meg kell tervezni a végrehajtás időpontját, helyét, ki kell tapasztalni, hogy milyen időpontban tartózkodnak az elkövetés helyén az esetleges célszemélyek, ott hogyan tud a lelepleződés veszélye nélkül felkészülni a cselekményére, stb.

⁴⁵ Lásd: 63. o. 5.

2.5. Elkövetésre utalások és fenyegetések

Különösen fontos a beavatkozás és megelőzés lehetőségeinek oldaláról nézve az a tény, hogy az iskolai lövöldözők a cselekményüket nem csak hogy előkészítik, hanem a tervükről a környezetükben konkrét információkat is kiáramoltatnak. Különböző tanulmányok alapján különböző eredmények születtek, ugyanakkor valamennyi 90% feletti arányt mutatott ki arra vonatkozólag, hogy az elkövetők direkt vagy indirekt módon, de korábban már informálták környezetüket tervükről. Ez lehet szóbeli vagy írásbeli fenyegetés. Utóbbi lehet tanulmány, cikk, rajz, vers (S. Ábel), videofelvétel, stb.

2.6. Az elkövetést közvetlenül kiváltó súlyos ok

Hasonlóan fontos a különböző megtörtént esetekből levont azon megállapítás, hogy az elkövetések túlnyomó többségében az elkövető közvetlenül az iskolai lövöldözés előtt olyan súlyos személyes megpróbáltatáson esett át, amellyel már nem bírt megküzdeni. Ilyen esetek általában, amikor fizikai erőszak éri, elhagyja a barátnője, nyilvánosan megszégyenül, iskolai megrovásban részesítik, stb.

3. Az elkövetők profilja

3.1. Az elkövetői profil meghatározása során felmerülő problémák

A következőkben egy 1974 és 2000 között időintervallumban történt iskolai ármokfutásokra támaszkodó amerikai kutatás⁴⁶ alapján mutatok rá arra, hogy miért lehetetlenség egy pontos, valamennyi elkövetőre fennálló profilt felállítani.

Nincsen kimutatható összefüggés az elkövetés és az elkövető családi háttere között. Csaknem kétharmaduk (63%) olyan családból származik, ahol a szülők együtt éltek.

Az iskolai teljesítmények is erősen szóródnak. Az elkövetők 41%-a jó, illetve nagyon jó teljesítménnyel, 37%-a közepes teljesítménnyel bírtak, míg csak elenyésző részük (5%) nem tudta teljesíteni a követelményeket.

A szociális kapcsolatok alapján az elkövetők 41%-a átlagosnak tekinthető, és csak mintegy negyedük (27%) volt kívülálló, illetve csak 5%-nak nem volt egyáltalán barátja. Egy

⁴⁶ „School Shooting”

<http://www.springermedizin.at/fachbereiche-a-z/p-z/psychiatrie-und-psychotherapie/?full=1719>

harmadukat tekintették magának valónak, vagy vallották magukat annak. Feltűnő, hogy mintegy 44%-uk tagja volt valamilyen iskolai, vagy iskolán kívül szervezett egyesületnek.

Az elkövetők nagy részénél (63%) nem volt semmiféle fegyelmezettségi probléma. Egy negyedüknek, mintegy 27%-nak volt már iskolai figyelmeztetése.

Kevesebb mint ötödüknel (17%) regisztráltak az elkövetés előtt pszichotikus zavarokat, holott harmaduknál csakugyan voltak ilyen problémák már az elkövetés előtt is.

Az elkövetők kb. negyedénél (24%) volt ismert a túlzott alkohol- vagy kábítószer fogyasztás.

Az elkövetők több mint fele (59%) mutatott különös érdeklődést az erőszak iránt, mindezt azonban anélkül, hogy ennek rendellenessége valakinek is feltűnt volna. Kb. negyedük (27%) érdeklődött erőszakos filmek, szintén kb. egy negyedük (24%) erőszakos könyvek, nagyjából egy nyolcaduk (12%) pedig erőszakos videojátékok után. Az elkövetők legnagyobb csoportját (37%) azonban a saját erőszakos írásaik kötötték le (feljegyzések, versek, blogok).

3.2. Az általam vizsgált négy eset összehasonlítása

	G. Ákos	S. Ábel	Eric Harris és Dylan Klebold	Robert Steinhäuser
Családi háttér	nehéz családi háttér	nehéz családi háttér	normális családi háttér	normális családi háttér
Öngyilkosság	14. éves korában kísérelte meg	nincs adat	Eric Harris „eljátszotta” saját öngyilkosságát a középiskola 1. osztályában	nincs adat
Iskolai teljesítmény	átlagos tanuló	kiváló tanuló, rendkívül intellektuális	jó tanulók	rossz tanuló
Elkövetés eszköze	lőfegyver – lőegyletből	lőfegyver - lőegyletből	lőfegyver – ismerősöktől	lőfegyver - lőegyletből
Erőszakos média világa	interneten erőszakos oldalak látogatása	interneten erőszakos oldalak látogatása, ego- shooter játékok, blog, versek írása	ego-shooter játékok	ego-shooter játékok, horror filmek
Alkohol/kábítószer problémák	volt ilyen problémája	nincs adat	nincs adat	nincs adat
Baráti kapcsolatok	rendkívül zárkózott személyiség, kevés kapcsolattal bírt	felszínes kapcsolatokkal bírt	aktívan részt vettek programokon, egyesületekben	felszínes kapcsolatokkal bírt
Elkövetés tervezése	tervezte	tervezte	tervezték	tervezte
Pszichotikus zavarok	15 éves kora óta kezelték	már az eljárás előtt is kezelték	Eric Harris antidepresszánsokat szedett	nem ismert

Ahogy a fenti statisztikai adatok, és az általam vizsgált négy eset összehasonlítása is mutatja, az iskolai átokfutások elkövetőiről nem lehet egységes profilt felállítani. Nem lehet kijelenteni, hogy az elkövetők általában csonka családban, nehéz családi körülmények között, szűkös anyagi háttérben nőnek fel. Az sem jelenthető ki, hogy – legalábbis a külső szemlélő számára – nincsenek vagy gyengék a szociális kapcsolataik. Nem állítható fel az a megállapítás sem, hogy nagyon gyenge iskolai teljesítményt nyújtanak.

A fenti jellemzők tehát az 1974 és 2000 közötti időintervallumban történt mintegy 40 esetből levont következtetések, amelyek azonban messze nem álltak fenn minden elkövetőre, hanem mindig csak néhány jellemző közülük. Amennyiben minden, az eddigi elkövetőkre vonatkozó általános jellemzőt figyelembe vennénk, akkor számtalan potenciális elkövető jönne szóba, anélkül, hogy e személyek valós fenyegetéssel bírnának a társadalomra nézve.

Hiszen jobban belegondolva, minden ember átesik a fiatalkori megpróbáltatásokon, rengeteg konfliktus éri az embert ezen időszak alatt, mindenkinek vannak nehézséggel teli időszakok az iskolai teljesítményben is. Sokan átélnek zaklatásokat is, a pubertás- és ifjúkorban nem kell sok indok arra, hogy egy társaság valakiben találjon valami vicceset vagy kivetnivalót, ami miatt zaklatni, vagy vicc tárgyává lehet tenni. Kisebb-nagyobb mértékben mindenki átéli, hogy milyen az, amikor egy csoport nem kívánja befogadni. Mai felgyorsult, teljesítményorientált világunkban sajnos rendkívül sok fiatal szenved különböző fokú depressziótól – amelynek hallatán már csak legyintünk – vagy más pszichotikus zavaroktól. A fiatalok körében rendkívül nagy népszerűségnek örvendenek a különböző ego-shooter játékok, a horrorfilmek és az erőszakról éneklő zenekarok, valamint hányan írják ki magukból az agressziót különböző internetes blogokban, vagy chatelések során. Egyre nagyobb divatja van a fiatalok körében az airsoft, vagy paint-ball játékoknak, illetve a sportlövészetnek is. És mégsem lettek fiatalok milliói iskolai átokfutások elkövetői?

Éppen ezért, ahelyett, hogy egy elkövetői profilt próbálnánk meg felállítani azokról, akik potenciális elkövetőként jöhetnek számításba, sokkal előrevezetőbb azt a kérdést feltenni, hogy mely cselekvések utalnak egy erőszakos bűncselekmény előkészületére. Vagy sokkal hasznosabb azt végiggondolni, hogy milyen körülményeknek kell ahhoz fennállnia, hogy valakiből éppen hogy ne váljon elkövető? Erre keresi a választ a szociális kontrollelmélet.

3.3. A szociális kontrollelmélet⁴⁷

Hirschi, az Arizonai Egyetem szociológia professzora, nézetének súlypontját a szociális kötődésekre helyezi. Véleménye szerint négy faktor létezik, amelyek minél intenzívebben kidolgozottabbak, annál erősebben kötődik az ember a társadalom szociális normáihoz. Az alábbiakban ezt a négy faktort ismertetem.

⁴⁷ Frank J. Robertz: School shootings – Über die Relevanz der Phantasie für die Begehung von Mehrfachtötungen durch Jugendliche, Verlag für Polizeiwissenschaft, 2004, 127-130.o.

3.3.1. Érzelmi kötődés

A szociális kötődés első pontját Hirschi a meghatározott emberekhez fűződő érzelmi kapcsolatokban látja. A normák elfogadása, valamint a szociális lelkiismeret fejlődése e kötődés erősségétől függnék.

A kapcsolatok megsértésére elsősorban akkor kerül sor, ha az emberekhez fűződő kapcsolatok egyébként is gyengén kiforrottak. Ezzel szemben, ha egy olyan létező kapcsolatot veszélyeztet egy meghatározott cselekmény, amelybe sok energia került befektetésre, akkor a cselekvőnek megvan az érzete, hogy sokat veszíthet rajta. Ebből adódóan egy esetlegesen káros cselekményt inkább el fog kerülni a fiatal.

Különösen fontosnak számítanak a szülőkhöz, barátokhoz és az iskolához fűződő kapcsolatok. Az attól való félelem, hogy a szülők vagy osztálytársak rosszabb véleményt is formálhatnak a fiatalról normaszegés esetén, csökkenti az esélyét annak, hogy a fiatal káros cselekményt kövessen el. Ehhez azonban szükséges, hogy a referenciaszemély szintén higgyen a hagyományos értékrendszerben, valamint, hogy a normaszegéseket elítélje. Mindennek azonban szükséges a fiatalban is tudatosulnia. Az iskolai lövöldözők döntő többségénél azonban ez nem állta meg a helyét, hiszen gyakran nem vették komolyan az elkövetők környezetében élők a jelzéseket, fenyegetéseket. Így a környezet akár az elkövetés tervét is tovább finomíthatja, mint például egy osztálytárs, aki azt hiszi, hogy az egész csak egy vicc, így ez egy megerősítő effektust is kiválthat az egyénben.

3.3.2. A kötelezettség érzése

A szociális kötődés második pontját Hirschi a saját felelősség és kötelezettség alapvető felfogásában látja. Abból indul ki, hogy hosszabb időbe, elkötelezettségbe és kitartásba kerül, amíg az életben az ember elér egy bizonyos státuszt. Csak ha megértésre kerül, hogy a saját cselekvések mindig következménnyel járnak, válik világossá, hogy a közösség javával szembeni cselekvések az értékeket, mint saját méltóság, tulajdon, mással szemben kivívott tisztelet, jelentősen rombolhatják. Egy fiatalnak tehát nem szabad magát úgy éreznie, mintha egy biliárdasztalon lökdösnék ide-oda, hanem fel kell fognia, hogy a saját cselekményeit maga irányítja és ennek következményeit a szociális környezetében vállalnia kell.

Ennek következtében, amennyiben egy fiatal megérti, hogy a saját maga kiharcolt szociális pozícióját teszi kockára a káros cselekményével, akkor azt sokkal kisebb valószínűséggel fogja elkövetni.

3.3.3. Bekapcsolódás különböző tevékenységekbe

Hirschi elméletének harmadik pontja szerint, amennyiben egy fiatal iskolába jár, sporttal vagy valamilyen szabadidős tevékenységgel foglalkozik, kevesebb lehetősége van normaszegő ötleteken törnie a fejét. Kutatások kimutatták, hogy a napközbeni álmok, ún. tudatos fantáziálások akkor lépnek fel, ha az embert nem terheli le megfelelő módon az aktuális cselekvése. Tehát nem elég, hogy a fiatal iskolába jár és szabadidős tevékenységet végez, az is szükséges, hogy mindez alatt ne unatkozzon.

3.3.4. Az értékekben való hit

Hirschi elméletének negyedik pontja szerint fontos, hogy a fiatal elfogadjon egy, a társadalmi környezetnek megfelelő hagyományos értékrendszert. Bár elvben mindenkit egy közös, hagyományos értékrendszerben nevelnek fel, az ezen értékekben való hit intenzitása és kötelezettség erőssége emberről emberre változik és fejlődik tovább. Ilyen értékekhez tartozik többek között a világi és vallási előírások tisztelete, az emberekkel szemben tanúsított tisztelet. Ha az ember azonban abban hisz, hogy meghatározott értékek tisztességtelenül strukturáltak vagy értelmetlenek, akkor a kötődés a társadalomhoz gyengül, valamint a normaszegés valószínűsége is fokozódik.

4. Következtetés levonása

Következtetésként megállapítható, hogy az iskolai ámokfutó elkövetőknek ugyan vannak olyan fő jellemzőik, amelyek túlnyomó részükre fennállnak, továbbá olyan további jellemzők is, amelyek közül általában néhányat produkálnak, mégsem állítható fel az eddigi elkövetők alapján egységes elkövetői profil. Bár egyértelműen fontos e terület kutatása is, sokkal inkább hat a megelőzés irányába az, ha a hangsúlyt az erőszakos cselekmények elkövetésére utaló jelzésekre helyezzük. Az így megelőzött esetek között pedig nyilván ott lappanganak a potenciális iskolai ámokfutások, csak a hiányzó elkövetői profil miatt nem

tudunk róla. Végző soron pedig nem is az a fontos, hogy iskolai ámokfutást sikerült-e megelőzni vagy sem, hanem az, hogy nem történt fiatalkori erőszak.

VII. fejezet

Statisztikai adatok

Az iskolai ámokfutásokra vonatkozó statisztikai adatok értékelése során Frank J. Robertz kutatásainak eredményeire támaszkodtam.⁴⁸

1. Elkövetések gyakorisága életkor szerinti megoszlásban

A kutatások eredményei arra vezettek, hogy az ámokfutó elkövetők átlagos életkora 15,6 évre tehető. A legújabb vizsgálat azonban, amely az 1999 és 2006 közötti időszakra, és csak német esetekre koncentrált, azt az eredményt hozta, hogy az átlagéletkor 17 évre emelkedett.

2. Elkövetők neme

75 iskolai ámokfutás vizsgálata azt az eredményt adta, hogy az elkövetők 95%-a férfi volt, és mindössze 5%-a nő. Bár köztudott, hogy a bűncselekmények elkövetői között jóval nagyobb arányban képviselteti magát a férfi nem, ez az ámokfutásokra hatványozottan igaz. Ennek oka abban rejlik, hogy a nők sokkal hamarabb és hatékonyabban tudják kiépíteni a szociális kapcsolataikat, amelyekben jelentős védelmi faktor rejlik az erőszak kivédésére. A nők akkor válnak általában agresszívvá, ha kapcsolati problémáik vannak. Bár egy olyan krízis helyzetben, ahol az elkövető a megoldást már csak egy ámokfutásban látja, nők és férfiak ugyanazokkal a konfliktusokkal találják szemben magukat. A nők azonban egyrészt később érik el ezt a pontot, másrészt hatékonyabb megküzdési mechanizmussal rendelkeznek, mint a férfiak. A nők inkább adják ki magukból a dühöt egy barátnővel való beszélgetés során, vagy könnyebben vesznek igénybe segítséget például pszichológustól. A férfiakban pedig genetikailag is kódolva van egyfajta agresszív problémamegoldó mechanizmus.

3. Elkövetésenkénti halálos áldozatok és sérültek átlagos száma

Az olyan, sok halálos áldozattal és sérülttel járó iskolai ámokfutás, mint a littletoni Columbine Középiskolában (összesen 15 halálos áldozat), vagy az erfurti Gutenberg Gimnáziumban (összesen 17 halálos áldozat) történtek, inkább a kivételek közé sorolandók, hiszen az eredmények azt mutatják, hogy az egy ámokfutásra jutó halálos áldozatok száma 1,3, míg a sérültek száma 3,2 főre tehető.

⁴⁸ Frank J. Robertz, Ruben Wickenhäuser: Der Riss in der Tafel – Amok und schwere Gewalt in der Schule, Springer Medizin Verlag Heidelberg, 2007, 13-22.o.

4. 1974-2009 közötti elkövetések kimenetele

Az elkövetők nagy része kereste az alkalmat az öngyilkosságra. Vagy saját maguk követtek el öngyilkosságot, vagy a rendőri egységeknél akarták kiprovokálni, hogy lelőjék őket. Ugyanakkor az adatokból jól látszik, hogy az elkövetőknek csak egy harmada jutott el az öngyilkosságig valamely módon, az esetek 70%-ában azonban ez nem sikerült, így az ámokfutás az elkövetők őrizetbe vételével ért véget.

5. Elkövetés eszköze

Az eddigi iskolai ámokfutások során az elkövetés eszköze 83%-ban lőfegyver volt. Az elkövetők egy vagy több lőfegyverrel, illetve ahhoz megfelelő mennyiségű lőszerrel szerelkeztek fel. Gyakran azonban még emellé is magukhoz vettek különböző szűrő-, vágóeszközöket, vagy akár robbanóanyagot, vagy molotov-koktélt. Az esetek mindössze 11%-ában használtak szűrő-, vágóeszközt, illetve 6%-ban robbanóanyagot, mint elsődleges elkövetési eszközt.

6. Elkövetések gyakorisága 3 éves időintervallumokban

Napjainkig mintegy 120 iskolai ámokfutás történt, ezek közül messze a legtöbb az USA-ban, amelyet Németország követ a sorban. Megállapítható, hogy iskolai ámokfutások bár hosszú évtizedek óta léteznek, és nem új jelenségről van szó, mégis az utolsó évtizedben szaporodtak meg jelentősen. Ennek lehetséges okai esetleg a gazdagok és szegények közötti növekvő különbség, a magas fokú teljesítményorientáltság, a felszínes emberi kapcsolatok, a virtuális világ térnyerése, stb.

7. Kérdőív – Az alábbiak közül melyiket teszi felelőssé az olyan iskolai ámokfutások miatt, mint a winnendeni, vagy az erfurti miatt?⁴⁹

Egy 2009-es, németországi közvélemény kutatás során 1000 személyt kérdeztek meg arról, hogy a megadottak közül melyiket tartja felelősnek az olyan iskolai ámokfutások megtörténteért, mint a winnendeni vagy az erfurti. A megkérdezettek 34%-a az ún. ego-shooter játékokat, illetve 18%-a a filmeket, médiát, internetet tette felelőssé. Nem meglepő

⁴⁹ Wer oder was trägt die größte Schuld an den Amokläufen wie in Winnenden und Erfurt?
<http://de.statista.com/statistik/daten/studie/4868/umfrage/amoklaeuft-traeger-groesster-schuld/>

eredmény, hiszen ilyen eseteket követően az emberek leggyakrabban a médiát kritizálják, valamiért berögződött az emberek gondolkodásába, hogy mindenről a média tehet. Ezt támasztja alá az a felmérés is, amely szintén 2009-ben, 1000 ember megkérdezésével született, hiszen a megkérdezettek 40%-a teljes mértékben betiltaná az ún. ego-shooter játékokat. Ehhez képest alacsonynak mondható azok aránya, akik a szülőket, illetve az iskolát teszik felelőssé, ezt 30, illetve 4%-a vallotta a megkérdezetteknek. Elgondolkodtató a felmérés, hiszen sokkal nagyobb felelősség hárul az elkövetők környezetére, tehát a családra, barátokra, iskolára, minthogy valaki ún. ego-shooter játékokkal játszik, hiszen ettől önmagában még nem válik elkövetővé. Ha ezek fogyasztása pedig kórossá válna, annak felismerése szintén a környezetre hárul. Az embereknek azonban talán egyszerűbb és kényelmesebb a mindig is kritizált médiára hárítani a felelősséget.

VIII. fejezet

Megelőzés

1. Az elsődleges megelőzési vonal

1.1.A szülők szerepe⁵⁰

A gyermekek a világban első tapasztalataikat a családon keresztül szerzik. Normák, szerepekkel kapcsolatos szabályok, konfliktuskezelési modellek, kapcsolatteremtési minták jelennek meg a családi életben, amelyeket a gyermek utánoz, elsajátít. Ebből következően a családi környezet alapvetően befolyásolhatja a gyermek világról alkotott képét, a szociális, és konfliktuskezelési képességeit, így a megfelelő családi környezet szerepe felbecsülhetetlen.

A szülői házban akkor biztosított a megfelelő családi atmoszféra, ha a szülők együttérzést mutatnak gyermekük felé, ha valamilyen helyzetben kudarcot vallott és őt ez bántja. A szülőknek nagy figyelmet és törődést kell gyermekük felé tanúsítaniuk. Világos szabályokat, illetve határokat kell állítaniuk, hogy a gyermek megtanulja, hogy különböző helyzetekben meddig mehet el, mi az, ami még megengedett, és mi az, ami már nem. Keresniük kell a testi kontaktust a gyermekükkel, hiszen egy ölelés a legbensőségesebb viszony köztük, a legnagyobb megnyugvást, vigaszt és bizalmat nyújtja, így mód nyílik a szoros érzelmi kötődés kialakítására. A szabályok megszegése, a határok túllépése esetén következetes felelősségre vonást kell alkalmazni, hiszen csak így tanulja meg, hogy felelősséggel tartozik cselekedeteiért. A gyermek egyéni fejlődésének utat kell engedni, azt erősen befolyásolni, kontrollálni nem szabad, hiszen így nem próbálgathatja a szárnyait, nem tanul meg egyedül cselekedni. Elég teret kell neki biztosítani, például egy saját szobát, vagy legalább egy saját helyet, ahol időnként egyedül lehet, gondolkodhat, kitisztíthatja a fejét. A családi döntésekbe be kell vonni a gyermeket is, így megtanul véleményt formálni a világról, illetve fontosnak érzi a véleményét, nem érzi magát lealacsonyítva. A hétköznapiaknak megfelelő struktúrát kell adni, hogy a gyermek rendet és fegyelmezettséget tanuljon a kötelezettségei teljesítése érdekében. A szülőknek nem szabad kifelé túl sok érzelmi kilengést mutatni, fontos, hogy a gyermek a szülőben mindig egy biztos pontot lásson. Tehát a szülőnek magabiztosságot kell általában sugározni, ugyanakkor az időnkénti egyéni bizonytalanságot ki kell mutatnia, ezzel azt kifejezve, hogy mindenkinek van könnyebb és nehezebb időszak, ami azonban teljesen természetes állapot. A szülőnek a gyermek felé barátságos közeledést kell mutatnia, és abban a segítőszándékának kell megmutatkoznia, hogy a gyermek bármikor

⁵⁰ Gewaltprävention im Elternhaus

http://www.friedenspaedagogik.de/themen/gewaltpraevention_in_der_grundschule/kapitel_3_2_gewaltpraevention_im_elternhaus

igénybe merje venni a szülői segítséget. A szülőnek elvárásokat, követelményeket kell állítania a gyermekkel szemben, a kötelezettségekre utalnia kell, és fegyelmet kell a gyermektől követelni. Mindezeket nem túlzásba vitt kontrollal kell folytatni, hogy a gyermek egyénisége és próbálkozásai is kibontakozhassanak, továbbá fontos a megfelelő mértékű és minőségű szülői humor is a felhőtlen szülő-gyermek kapcsolat eléréséhez.

1.2. Az iskola szerepe⁵¹

A gyermekek idejük legnagyobb részét az iskolában töltik. Ennek következtében az iskolának is kötelezettséget kell vállalnia a gyermek társadalmilag elvárt szocializálásában. Továbbá fontos érv az iskola nagyfokú szerepvállalási kötelezettsége mellett, hogy ezen a szintén nyílik a legtöbb lehetőség a szociális kapcsolatteremtésekre.

Az alábbiakban azt az állapotot vázolom, amelynek a legideálisabb esetben kellene fennállnia az iskolai intézményi légkörében. Dolgozatomnak nem célja vizsgálni, hogy ezt az ideális állapotot mennyiben és miként lehet megteremteni.

A diákoknak már az általános iskolában meg kell tanulniuk, hogy az erőszakkal szemben nincs tolerancia. Meg kell tapasztalniuk, hogy a szülők, tanárok példaképei az erőszakmentes viselkedésnek, illetve, hogy a konfliktusok erőszak nélkül is megoldhatók. Meg kell továbbá tapasztalniuk azt is, hogy a problémák megoldásában, feldolgozásában segítséget kaphatnak, illetve, hogy az iskola az elfogadás és az egymás megbecsülésének klímáját próbálja megteremteni.

Az iskola alapvetően három területen végez megelőző tevékenységet. Az első terület egy hosszú távú, minden egyes diákot érintő, elsődleges megelőzés. A második terület a beavatkozási stratégia, ahol az aktuális erőszakos- és konfliktusos helyzetekben mutat fellépést a veszélyeztetett diákoknál. A harmadik terület az utólagos felügyelet és gondozás a visszaeső diákokkal szemben. Fontos megjegyezni, hogy valamennyi területen cselekedni kell az eredmény érdekében.

Ahhoz, hogy a diákok elsajátíthassák a társadalmilag elvárt és helyes viselkedésmintákat, az iskolában a lehető legmegfelelőbb atmoszférát kell megteremteni, ez az első területe a megelőzésnek.

⁵¹ Gewaltprävention in der Schule

http://www.friedenspaedagogik.de/themen/gewaltpraevention_in_den_sekundarstufen/kapitel_2_5_gewaltpraevention_in_der_schule

A megfelelő iskolai tanításhoz elengedhetetlen, hogy a tanár-diák és diák-diák közötti kommunikáció az alapvető normáknak megfelelő minőségű legyen. Az adott osztály, csoport képességeinek megfelelően kell a tanítás formáját megválasztani, ezáltal lehetőség nyílik, hogy a diákok megértsék a tananyagot, és abban sikerélményt is szerezzenek. Fontos, hogy a tanítási óra alatt is lehetőség nyíljon a különböző szociális képességek gyakorlására. Valamely óra keretében a terítékre kell kerülnie az erőszak és konfliktus témájának is. Szükséges, hogy a tanítási órákon megjelenjenek különböző szokások, rituálék, mint például a rendszeres óra eleji jelentés, aminek köszönhetően a diákok megtanulnak szabályozott rendszerben élni és gondolkodni, vagy a különböző lazító gyakorlatok, amelyek az egész napos nyomás csökkentését segítik.

Az iskolában lennie kell egy kialakított és ismert szabályrendszernek, amelynek megfelelően kell a diákoknak a tanárokkal és egymással a kapcsolatot felvenni, illetve amely alapján a társas kapcsolatoknak zajlaniuk kell. Különböző programokat kell indítani az erőszak megelőzése érdekében, a demokráciát pedig meg kell tanítani a diákoknak. Az iskolának nyitnia kell a világra, például különböző nemzetközi projektek során, amelynek köszönhetően a diákok megismerhetik a különböző kultúrákat, nemzeteket, ahogyan jó példa erre az ERASMUS-program. Ez segíthet megtanítani a diákoknak egymás elfogadását, mindezt faji, nemzeti, etnikai hovatartozástól függetlenül. Az iskolában egy igazságos közösségnek kell működnie, illetve léteznie kell egy mindenki által ismert erkölcsi elvárásnak, amelyet az iskola támaszt a közösség valamennyi tagjával szemben.

A tanítási időn kívül a diákok szabadidejét hasznos és egyben szórakoztató programokkal kell lekötöni. Ilyenek lehetnek a különböző, sport-, tánc-, zenei, színházi, tudományos diákköri közösségek által szervezett programok.

Fontos, hogy az iskolában legyenek felügyelő tanárok a szünetekben, akikhez mindig tudnak fordulni a diákok a problémáikkal. A legjobb, ha vannak állandó tanárok, akik mentori feladatot is ellátnak, azaz bármikor bármilyen kérdéssel, problémával fordulhatnak hozzájuk. Az iskolának rendelkeznie kell egy programmal, amely az erőszak megjelenése esetén lép életbe. Az eljárásnak a lehető legkevesebb veszekedéssel kell járnia, a hangsúlyt a jóvátételre, az áldozat védelmére, valamint az elkövetővel szembeni következetes és arányos büntetés kiszabására kell helyezni.

Ahhoz, hogy az iskola és a szülők egymást tudják információval segíteni a diák érdekében, szükséges a rendszeres szülői értekezletek megtartása, továbbá a mindenkor lehetőség a kapcsolatfelvételt. Mindennek konstruktívan kell működnie, a szülőnek nem

szabad az iskola ajánlásait, észrevételeit elutasítani, és az iskolának is mindig biztosítani kell a szülőnek, hogy információt, felvilágosítást kaphasson gyermekéről.

1.3. A kortárskapcsolatok szerepe

A fiatal kortárskapcsolatai rendkívül meghatározó szereppel bírnak, hiszen a serdülőkortól kezdve szinte teljes mértékben átveszik a szülőktől a cselekményeire gyakorolt befolyásoló szerepet. E kapcsolatok rendkívül sok szintéren jöhetnek létre (sportegyesületekben, szakkörökön vagy éppen bandákban). Ahhoz, hogy a fiatal megtalálja helyét a társadalomban és megfelelően szocializálttá váljon, nagyban hozzájárulnak a különböző csoportokban szerzett tapasztalatok és átélt élmények. Így a csoportnak fejlesztő hatásuk van a fiatal személyiségének formálódására:

- Segíti az énkép kialakítását
- Érzelmi támogatást, társas helyzetet biztosít
- Lehetőség ad csoportbeli szerepek kialakítására
- Társas összehasonlítás alapjaként szolgál
- Teljesítmény értékelésére, növelésére ösztönöz
- Lehetőséget biztosít versengés és együttműködés tanulására
- Módot ad az ifjúsági szubkultúra elsajátítására

Az elsődleges védelmi szerep a szülőkre, az iskolára és a kortársakra hárul, mivel ez az a három tényező, amely még tudja formálni a fiatal személyiségét. Amennyiben a lehető legjobb családi, iskolai atmoszféra ellenére is akad olyan diák, aki nem tud megküzdeni a konfliktusokkal, életbe kell lépnie a megelőzés második területének. Ilyenkor ugyanis elkezd tüneteket produkálni a fiatal, amelyekre fel kell figyelni, hogy megelőzhető legyen egy súlyos, erőszakos bűncselekmény, illetve a fejlődése is visszatérjen a helyes irányba, és egészséges felnőtté váljon. A felismerésnek és a segítségnek a család, a kortárs barátok és az iskola oldaláról kell érkezniük. Ők azok, akik megtapasztalhatják, hogy a diáknak megváltozik a viselkedése, illetve az rendellenessé válik. Ilyen lehet, ha például magába zárkózik, nem barátkozik másokkal, felszínes kapcsolatokkal bír, introvertálttá válik, erőszakot alkalmaz másokkal szemben a céljai elérése érdekében, fenyegetéseket tesz, erőszakos filmeket néz, ego-shooter játékokkal játszik, stb. Megjegyzem, attól, hogy a fiatal hirtelen ego-shooter játékokkal kezd el játszani, még nem jelenti azt, hogy potenciális

elkövető lapul benne, és a környezetének különösebben aggódnia kellene emiatt. Ezeket a jeleket együtt kell értékelni, nem külön-külön. Ezt kifejtettem dolgozatom VIII. fejezetében.

Ezen állapot felismerését követően különböző segítségeket kell nyújtani a fiataloknak. Lehetséges, hogy elég egy beszélgetés a családdal, életmódváltás a családban, programok a barátokkal, iskolaváltás, de akár lehet komolyabb segítség igénybevétel is, mint például egy pszichológussal való terápia, stb. A megfelelő segítség igénybevételével elkerülhetővé válik a fiatal további lelki gyötrődése, és egy pozitívabb én- és világképe lesz, amellyel le tudja küzdeni a konfliktusokat.

2. A másodlagos megelőzési vonal

Véleményem szerint a másodlagos megelőzési vonalban felmerülő lehetőségek már csak tüneti kezelésnek tekinthetők, hiszen ezek már nem képesek a fiatal személyiségét pozitív irányba formálni. Ezek a tulajdonképpen kizárólag korlátozások és szigorítások csak csökkenteni tudják annak az esélyét, hogy a már kialakulóban levő agressziót és az erőszakos cselekmény elkövetésének szándékát valamelyest visszaszorítsák.

2.1. A médiában megjelenő erőszak szabályozása⁵²

Valamennyi elkövetőnél megfigyelhető, hogy szabadidejük jelentős részét töltötték a média erőszakos világában. A házkutatások során a számítógépeken különböző ego-shooter játékokat találtak, továbbá különböző zenekarok zenéit, amelyek az erőszakot hirdetik (pl.: Rammstein), horrorfilmeket, illetve az internetböngészések gyakran erőszakos cselekmények oldalaira vezettek.

A kérdés az, vajon a médiában megjelenő erőszak mennyiben befolyásolja a fiatal személyiségét, mennyiben alakítja ki az elkövetői szándékot, vagy éppen mennyiben ad ötleteket az elkövetés mikéntjéhez? A témában folytatott különböző kutatások több általános feltevést állítottak fel a médiában megjelenő erőszak hatásairól, amelyek a következők:

- **A habitualizálás**

Az állandó erőszakos tartalmú média fogyasztásának hatására az erőszakkal szembeni érzékenység a realitás világában is lecsökken, így az agressziót a normális hétköznapi viselkedésnek tekinti a személy.

⁵² Frank J. Robertz, Ruben Wickenhäuser: Der Riss in der Tafel – Amok und schwere Gewalt in der Schule, Springer Medizin Verlag Heidelberg, 2007, 52-68.o.

- **A felizgatás**

Az életszerű erőszak ábrázolása a szemlélőt érzelmileg felizgatja, ami adott körülmények között akár agresszív viselkedést is kiválthat.

- **A stimuláció**

Frusztráció esetén nő a hajlandóság az agresszív és erőszakos cselekvésre, mintegy kiváltó okként jelenhet meg.

- **A szuggesszió**

A médiában megjelenő erőszak a valóságban akár direkt módon való utánzásához is vezethet.

- **A tanulás**

Az emberek a médiában megjelenő erőszakos viselkedés szemlélése során tudat alatt eltanulják a látottakat, és azokat szükség esetén készek lesznek alkalmazni.

- **A katarzis**

A velünk született agresszió csökkenthető, ha a fiktív modelleket ért erőszakot a fantáziánkban átérezzük. Az agresszió az erőszak átélésével egyfajta tisztuláson megy keresztül.

- **A reakció**

Hasonlóképpen a katarzis hipotéziséhez, az erőszak átélése az agresszióval való cselekvés félelméhez vezethet.

- **A feljogosító érzés**

A médiában megjelenő erőszak mintegy az erőszakkal való cselekvésre feljogosító érzetet kelt a szemlélőben.

Mint ahogy a fenti feltevésekből is jól látszik, bár jóval több káros hatást válthat ki az erőszakkal teli média a szemlélőben, néhány esetben akár az agresszív cselekvés elutasítását válthatja ki a szemlélőben (katarzis és reakció feltevések).

A fentiek alapján is aligha lehetne kijelenteni, hogy az erőszakos média fogyasztása ugyancsak erőszakos cselekmények elkövetését váltaná ki a szemlélőből. Ennek megtörténtehez jóval több faktor együttes befolyásoló hatása szükséges, amelyek a következők:

- **A média oldaláról**

Az ábrázolás során az erőszak foka és kiterjedtsége, az erőszakos elkövető attrakciója, az erőszakra való feljogosítás, az elkövetett erőszakos cselekmény következményei az elkövetőre nézve, negatív hatása az áldozatokra nézve, az ábrázolás realitástartalma.

- **A szemlélő oldaláról**

Fontos faktorok például a személy életkora, neme, intellektuális képességei, személyiségi tulajdonságai.

- **A szociális környezet oldaláról**

Jelentős befolyásoló szerepe van a családnak, az iskolának, a korabeli társaknak, illetve a valós erőszakkal kapcsolatos élményeknek.

Véleményem szerint tehát nem lehet kijelenteni, hogy az erőszakos média közvetlen módon felelőssé tehető az erőszakos bűncselekmények elkövetéséért. Az életkornak megfelelő és a mértékkel fogyasztott erőszakos média fogyasztása nem okozhat problémát. Pusztán abból az okból, hogy valaki erőszakot hirdető zenét hallgat, vagy ego-shooter játékokkal játszik, még nem lesz belőle elkövető, tehát nem az erőszakos média fogja kialakítani a szándékot az erőszakos bűncselekmény elkövetésére.

Közvetett módon mégis szerepet kaphat a felelősség terén a média a túlzott erőszak ábrázolása miatt. Ha ugyanis egy fiatalban ott rejlik egy erőszakos bűncselekmény elkövetésének lehetősége, akkor ilyen esetben erősítheti a szándékot, vagy adhat ötleteket a végrehajtáshoz.

Bár korábban már felsoroltam néhány lehetséges okot⁵³ arra vonatkozólag, hogy miért növekszik az iskolai átokfutások száma a XX. század utolsó harmadától, illetve az elmúlt mintegy 10 évben oly látványosan, illetve Európában miért elsősorban Németországban, mégis nyitva hagynám a kérdést, hiszen megválaszolása önmagában egy külön kutatást igényelne. Mégis, az erőszakos média terjedésének talán jóval nagyobb szerep is tulajdonítható. Az iskolai átokfutások ugyanis tipikusan leutánczott cselekmények,⁵⁴ a mai felgyorsult és fejlett kommunikációs eszközök útján ezek híre pedig gyorsan el is jut a

⁵³ Lásd: VII. fejezet, 6.

⁵⁴ Lásd: VIII. fejezet, 5.

veszélyeztetett fiatalokhoz. Ezáltal ötleteket kaphatnak, hogy a bennük rejlő agressziót milyen erőszakos cselekmény útján vezessék le, illetve gazdagon rendelkezésre áll az információ arra vonatkozólag, hogy ezt miként valósíthatják meg. Ily módon tagadhatatlan, hogy mekkora szerepe van az erőszakos médiának.

Mégis azt vallom, hogy azáltal, hogy szigorítjuk az ifjúság védelmének érdekében a médiában megjelentethető erőszakot, csak tüneti kezelést tudunk elérni, hiszen ettől még a kétségbeesett, agresszív fiatal gondja még nem oldódott meg, amivel ugyanakkor nem kívánom azt mondani, hogy szükségtelen bárminemű korlátozás.

2.2. A fegyvertartás szabályozása Magyarországon⁵⁵

A nemzetközi és a hazai gyakorlat is azt mutatja, hogy olyan erőszakos bűncselekményeknél, mint az iskolai ámokfutások, rendszeresen felmerül a fegyvertartási jogszabályok szigorításának kérdése. Egyes vélemények szerint további szigorítást kellene életbe léptetni a jogszabályokban. Mások azt mondják, hogy ha a legális fegyverbeszerzést jelentősen megnehezítik, akkor illegális úton szerzik be a fegyvert, akinek arra mindenképpen szüksége van. Míg az előbbinél azonban legalább a lehetőség megvan arra, hogy a hatóság ellenőrizze a fegyvertartás előírásainak betartását, illetve a fegyvertartásra engedélyezett személy alkalmasságát, addig az illegális úton szerzett fegyverekről még csak tudomása sincs a hatóságnak, így ellenőrzésre sincs lehetőség.

Magyarországon a fegyvertartásra vonatkozó kormányrendelet Európában az egyik legszigorúbb jogszabály e területen.

A fegyvereket munkavégzés, sportlövészet, vadászat, vagy önvédelmi célból tartják. Mivel az iskolai lövöldözéseket nem vadászok vagy munkavégzők követik el, ezért e két pontot nem vizsgálom.

- Önvédelmi célból rendkívül nehéz megkapni a fegyvertartási engedélyt, hiszen az ügyfélnek bizonyítania kell a hatóság előtt, hogy az élete, testi épsége löfegyverrel elhárítható veszélyben van. A bizonyítás elfogadása azonban nagymértékben az ügyintéző szubjektív megítélésétől függ, továbbá a realitás talaján mozogva aligha képzelhető el, hogy Magyarországon egy diáknak löfegyverrel elhárítható veszélyben lenne az élete, testi épsége. Ebből az irányból tehát aligha juthat fegyverhez a potenciális elkövető.

⁵⁵ 253/ 2004. (VIII.31.) A fegyverekről és lőszerekről szóló kormányrendelet

- Lőfegyvert legális úton a sportlövészet útján lehet a legkönnyebben beszerezni, holott az út a megszerzésig meglehetősen bürokratikus, illetve sok feltételnek kell megfelelni érte. Az engedély megszerzéséhez 3 éve igazolt tagnak kell lenni egy lövészklubban. Az Országos Sportági Szakszövetség adja ki az érvényes versenyengedélyt, illetve a szövetségnek kell javasolnia az engedély megadását. Itt azt is meghatározzák, hogy milyen fegyverre kaphat engedélyt az ügyfél. Ahhoz tehát, hogy valaki sportlövészet útján legálisan fegyverhez jusson, minimum 3 évig várni kell, túl azon, hogy pszichológiai, illetve sportorvosi vizsgálatokkal is bizonyítania kell a kérelmezőnek alkalmasságát.

Szigorítási lehetőségek:

- A sportlövészetből származó lőfegyverrel elkövetett erőszakos bűncselekményeket esetlegesen úgy lehetne minimalizálni, hogy a sportolók csak a klub által biztosított fegyverekkel lőhetnek. Ezáltal fegyver nem kerülhetne ki a sportklub területéről, így azokkal bűncselekményt sem lehetne elkövetni külső helyszínen. Ennek megvalósulása ellen valószínűleg az anyagi érdek beszél, hiszen ennek köszönhetően a fegyverkereskedelem jelentős bevételtől esne el.
- Egy másik megoldást kínálna, ha ugyan lehetne saját lőfegyvert tartani sportlövészet céljából, de azokat nem lehetne kivinni a sportklub területéről, ott kellene megoldani a tárolást. Erre viszont anyagi lehetőség nincs a kluboknál.
- A lőfegyver megszerzésére vonatkozó jogszabályokon túl fontos még megvizsgálni a jogszerűen beszerezett fegyverek tárolására vonatkozó előírásokat is. Nem egy esetben ugyanis az elkövetők hozzátartozó legálisan tartott lőfegyverét megszerezve követtek el iskolai átokfutásokat (Tim Kretschmar, 2009, Winnenden). A magyar jogszabály szerint a lőfegyvert lezárt és fixen rögzített lemezszekrényben kell tárolni. Tehát nem lehet egyszerűen a szekrénybe helyezve tárolni, le kell zárni. A gyakorlat azt mutatja, hogy a hatóság által tartott helyszíni ellenőrzések során az esetek túlnyomó részében nem találunk szabályszegést a tartással kapcsolatban.

Véleményem szerint az ideális állapot az lenne, ha a sportcélra tartott fegyvereket nem lehetne kivinni a sportklub területéről, ezáltal külső helyszínen nem is lehetne velük bűncselekményt elkövetni. Ennek köszönhetően egyrészt a lőfegyver tartására jogosult személy sem tud bűncselekményt elkövetni, másrészt a hozzátartozónak sincs lehetősége

megszerezni az előbbi személy jogszerűen, otthon tartott lőfegyverét. Az önvédelmi lőfegyver szabályozását pedig megfelelően szigorúnak találom a jogszabály azon pontja miatt, miszerint bizonyítani kell az élet, vagy testi épség lőfegyverrel elhárítható veszélyben való létét. Ezáltal elsősorban nagyon kevés ember szerezhethet lőfegyver tartására engedélyt, másodsorban feltételezésem szerint az ilyen személy már jó esetben magasabb szintű belátással rendelkezik a lőfegyver biztonságos tartásával és használatával kapcsolatban.

2.3. Az etikus média szükségessége a megelőzés érdekében⁵⁶

David Phillips, amerikai kutató, már az 1970-es években kimutatta tanulmányában,⁵⁷ hogy a különösen „látványos” öngyilkosságok hatására az öngyilkosságok száma jelentősen emelkedett. Számtalan ember van, aki kész magával vagy más emberekkel szemben erőszakot alkalmazni. Az elkövetés egyik kiváltó oka lehet, hogy a saját sorsát a nyilvánosság felé kinyilvánítsa és híressé váljon. Így tehát egy nagy médiaérdeklődésnek örvendő esetet követően jelentősen megnő az elkövető szemében a lehetőség, hogy bekerüljön ő maga is a médiába, és így a köztudatba.

Egy német-amerikai tanulmány⁵⁸ szerint az ámokfutók fele mások által elkövetett hasonló cselekményt utánoztak le (ahogyan Robert S. Erfurtban, aki az 1999-es littletoni esetet utánozta le), illetve az elkövetők 44%-a 10 napon belül követte el saját cselekményét azt követően, hogy előtte hasonló eseményről számolt be a média. Az 1993 és 2001 között történt ámokfutásokat elemző würzburgi, mannheimi, michigani, és new-jersey-i kutatók is megállapították⁵⁹, hogy az ámokfutások nem egyenletesen oszlanak el a vizsgált időperiódusban, hanem azok hullámokban lépnek fel. Olyannyira fennáll a veszélye az újbóli elkövetésnek egy megtörtént ámokfutás után, hogy az Észak-Rajna-Weszfáliai tartományban a 2009 márciusában. Winnendenben történt ámokfutást követően mintegy 500 ámokfutással kapcsolatos fenyegetést regisztrált a rendőrség.⁶⁰

⁵⁶ Frank J. Robertz, Ruben Wickenhäuser: Der Riss in der Tafel – Amok und schwere Gewalt in der Schule, Springer Medizin Verlag Heidelber, 2007, 94-101.o.

⁵⁷ Látványos öngyilkosságok hatása, Michael Kunzik, Astrid Zipfel: Gewalt und Medien, Böhlau Verlag GmbH & Cie, 2006, 94.o.

⁵⁸ Ámokfutók leutánczása, Michael Michael Kunzik, Astrid Zipfel: Gewalt und Medien, Böhlau Verlag GmbH & Cie, 2006, 107-108.o.

⁵⁹ Ámokfutások időbeni eloszlása, Michael Kunzik, Astrid Zipfel: Gewalt und Medien, Böhlau Verlag GmbH & Cie, 2006, 96-98.o.

⁶⁰ 500 Amokdrohungen an Schulen seit Winnenden, 2009.06.18.

<http://www.derwesten.de/nachrichten/im-westen/500-Amokdrohungen-an-Schulen-seit-Winnenden-id182771.html>

Ezeket elkerülendő, a következőket kell figyelembe venni az etikusan viselkedő médiának a hírközlés folyamán:

- a hírközlések intenzitását alacsonyan kell tartani,
- a cselekmény következményeire kell fókuszálni,
- tilos romantikus jegyekkel felruházni bármely részcselekményt,
- tilos hőstettekről beszámolni,
- nem szabad a cselekmény lefolyását túl bőven bemutatni,
- valamint az elkövetői fantáziát és képanyagot túlságosan szemléletesen bemutatni.

IX. fejezet

A dolgozat eredményeinek összefoglalása – következtetések levonása

A dolgozatom alapvető célja az volt, hogy az iskolai ámokfutások jelenségét általánosságban mutassam be. Ennek során szóltam a jelenség történeti fejlődéséről, fogalmának értelmezéséről, bemutattam az eddigi, hazánkban jelentőséggel bíró eseteket, illetve két, mérföldkönek számító, amerikai, illetve német esetet, továbbá vizsgáltam az elkövetőkre vonatkozó jellemzőket, illetve kutattam a jelenség megelőzésének lehetőségeit.

A dolgozatomban bemutatott megtörtént eseteknél az elkövetés részletes leírásával, az elkövetők jellemzésével, illetve a mellékelt fényképekkel azt kívántam elérni, hogy az olvasó át tudja érezni, miért okoz egy iskolai ámokfutás életre szóló traumát azokban, akik túléltek. További célom volt, hogy az olvasó rádöbbenjen, hogy ezek az elkövetők köztünk éltek, mégsem vett észre senki arra vonatkozóan semmit, hogy valamiféle veszély fennállna.

Az elkövetők jellemzőiről szóló fejezetben be kívántam mutatni, hogy melyek azok a vonások, amelyek általában valamennyi elkövetőre fennállnak, illetve melyek azok, amelyek közül többet gyakran produkálnak. Ebben a fejezetben azt a következtetést tudtam levonni, hogy egy egységes elkövetői profil felállítása lehetetlen, hiszen bár vannak közös vonások, azok alapján túlságosan nagy elkövetői kört kapnánk, és emellett nagyon sok olyan jellemző van, amelyek önmagukban nem veszélyesek, illetve az elkövetők ezek közül más és más jellemzőket produkáltak. Ezen okból kifolyólag véleményem szerint nem azt kell keresni, hogy kik a potenciális iskolai ámokfutók, hanem arra kell a választ keresni, hogy milyen jelei vannak az erőszakos bűncselekmények elkövetésére való készülésnek.

Természetesen kulcskérdésnek tartottam azt kutatni, hogy hogyan lehet az iskolai ámokfutásokat megelőzni. Az elsődleges védelmi vonalba soroltam a szülői és az iskolai légkört, valamint a kortárskapcsolatokat. Ezek a tényezők ugyanis azok, amelyek érdemben tudják formálni a fiatal személyiségét, továbbá ők képesek elsősorban észrevenni és lereagálni a fiatal újonnan felvett deviáns viselkedési formáit. A másodlagos védelmi vonalba soroltakról – az erőszakos média szabályozása, a fegyvertartás szabályozása, illetve a média etikus viselkedésének szükségességét iskolai ámokfutás során – azt a véleményt alakítottam ki, hogy azok csak csökkenteni tudják annak az esélyét, hogy a fiatalban már kialakulóban lévő agressziót és az erőszakos cselekmény elkövetésének szándékát valamelyest visszaszorítsák.

A megelőzések érdekében tett intézkedések azt a célt szolgálják, hogy ne történjen több iskolai ámokfutás. Annak a képze, hogy ennek köszönhetően soha nem is fog több ilyen eset történni, meglehetősen utópisztikus, hiszen ennek esélyét sosem lehet kizárni, akármilyen hatékony megelőző tevékenységet végzünk. Ebből kifolyólag szükségesnek

látom, hogy olyan intézkedések meghozatalára is sor kerüljön, amelyek arra irányulnak, hogy hogyan kell egy iskolai ámokfutásra felkészülni, illetve mik a teendők egy ilyen esetben.

Úgy gondolom, hogy Magyarországon az eddigi egyetlen egy bekövetkezett iskolai ámokfutás – illetve a további egy tervezett – nem indokolja egyelőre azt, hogy irreálisan nagy anyagi ráfordítást kellene az iskolák minél hatékonyabb védelmére fordítani. Ugyanakkor vannak olyan intézkedések, amelyek csekély személyi és időbeli ráfordítással is jelentős eredményt hozhatnak, ha mégis bekövetkezne egy iskolai ámokfutás, mindez pedig túlzottan nagy anyagi forrás nélkül is megvalósulhatna:

- Meggyorsítaná egy bekövetkező iskolai ámokfutás során az intézkedést, ha az iskolákról a területükön működő illetékes rendőrkapitányságok előre készítenének egy adatbázist, feltöltve adatokkal az épületről, tervrajzról, megközelíthetőségi lehetőségekről, illetve hozzátartozva légi felvételeket, intézkedési terveket.
- Rendkívül fontos lenne egy ún. „ámok-vészjelző” bevezetése, amely egyértelműen eltér a tűzjelzőtől, és mindenki számára ismert. Így nem fejvesztve menekülne mindenki, hanem lehetőség nyílna a menedékbe vonulás a megkezdődött iskolai ámokfutás tudatában.
- Az iskola épületében számos, jól látható helyen el kellene helyezni az épület menekülési tervét, a különböző épületszinteket és helyiségeket jól láthatóan, és könnyen azonosíthatóan jelölni kellene (így elkerülhető az információ torzulása, hogy adott szint az első emeletnek vagy a földszintnek felel meg). Szükséges lenne mindezt a gyakorlatba is átültetni szimulált riadók segítségével.
- A lehetséges érintetteteket, mint az iskola tanárait, diákjait, egyéb dolgozóit szükséges lenne felkészíteni, hogy mik a teendők iskolai ámokfutás esetén. Ilyenek például:
 - az azonnali védelem keresése,
 - a nyílás-zárók bezárása,
 - a helyiségek elbarikádózása,
 - a rendőrség értesítése,
 - a kapcsolattartó személyen kívül adott helyiségben a mobiltelefonok kikapcsolása a hálózat túlterhelésének elkerülése érdekében,
 - melyek azok az információk, amelyeket a rendőrséggel elsősorban közölni kell, amennyiben azok ismertek, mint például:

- o iskolai ámokfutásról van-e szó,
- o hányan vannak az elkövetők,
- o hogyan néznek ki,
- o hogyan vannak felfegyverkezve,
- o milyen kapcsolatuk van az iskolával,
- o hol tartózkodnak az elkövetők
- o milyen tájékozási pontok vannak ott, stb
- o dördültek-e már el lövések, ha igen, mikor és mennyi,
- o vannak-e sérültek vagy halottak, stb.

Vannak továbbá olyan, irdatlanul nagy költségráfordítást igénylő intézkedések, amelyek megvalósítását véleményem szerint akkor kell megfontolni, ha drasztikusan megszapornának az iskolai ámokfutások Magyarországon:

- Célszerű a közrendvédelmi állománynak ún. „Amok-Traininget” szervezni, ahogyan azt Németországban teszik, hiszen az iskolai ámokfutások esetén a cselekmény lefolyásának gyorsasága miatt nincs idő megvárni a bevetési egységeket, a legelőször helyszínre érkező rendőri egységnek kell cselekedni. A képzésen megtanulhatnak, hogyan kell egy ilyen helyzetben intézkedni, de minimum az elméleti oktatásba be kellene építeni, hogy legalább a jelenséggel megismerkedjenek a rendőrök.
- Az iskolákban szükséges lenne egy biztonsági zárórendszert kiépíteni, amelynek segítségével vészhelyzetben a helyiségekből kifelé biztosítva lenne a kijutás, befelé ugyanakkor blokkolva, illetve biztonsági kapu telepítése a bejáratnál, így ki lehetne szűrni a közbiztonságra veszélyes eszközöket. Növelni kellene a helyiségek átláthatóságát, megvilágítását, biztonsági kamerákat kellene telepíteni, így csökkenteni lehetne az elkövető felkészülésre alkalmas helyeit, illetve a kamerák segítségével még időben lehet megelőző intézkedéseket hozni.
- Hangosbemondó rendszert is szükséges lenne telepíteni, így az iskola vezetése mindenki figyelmét fel tudja hívni, hogy tegye meg a korábban közzétett szükséges intézkedéseket (tilos azonban konkrét utasítást adni például a menekülési útvonalra, hiszen az befolyásolhatja az elkövetőt).

Véleményem szerint a 2009 novemberében történt pécsi egyetemi ámokfutás nem az utolsó volt Magyarország történetében. A kérdés az, hogy milyen gyakorivá fog válni nálunk. Erre a kérdésre azonban jelenleg lehetetlenség választ adni. Egy azonban biztos, a fiatalkori erőszakos bűncselekmények száma egyre növekvőben van nálunk is. Ennek okát nem volt céлом kideríteni, ahogyan erre már dolgozatomban korábban utaltam,⁶¹ ugyanakkor nem sok olyan tényezőt tudok számításba venni, amelyek pozitív irányba mutatnának. A fiatalokat egyre több frusztráció éri az élet valamennyi területén. Az előző rendszerhez képest óriási a verseny a munkáért, illetve nagy a munkanélküliség. Szemmel láthatóan egyre jobban nyílik az olló a szegények és gazdagok között. Egyre korábban egyre nagyobb nyomás alá helyezik a fiatalokat az iskolában, és azon kívül is, továbbá jelentős szerepet kapott a teljesítményorientáltság. A családok széthullóban vannak, rengeteg a csonkacsalád, ahol általában leginkább az apakép hiányzik. A szülőkre szintén egyre nagyobb nyomás helyeződik, hogy megfeleljenek a munkahelyükön, el ne veszítsék a munkájukat, minél több mindent meg tudjanak adni a gyermeküknek, hogy az osztálytársai ne gúnyolják ki azért, mert nem a legdrágább márkás cipőt hordja. Mind több szülő köti le a gyermek idejét televízióval, videojátékokkal, mert így időt tud megspórolni. Emiatt hiányzik a szülő-gyermek közti kommunikáció is, illetve a mozgáshiány is frusztrációt okoz. A fiatalokat túlságosan teljesítményorientált, érzelemmentes, és ugyanakkor antiszociális személyiséggé formálják. Ezért hiányzik a megfelelő konfliktuskezelési mechanizmusuk is. Ezek után nem csoda, ha a fiatal problémáinak megoldását a hiányzó konfliktusmegoldó mechanizmus, illetve a hiányzó segítségforrás miatt már csak az agresszióban, végső soron egy iskolai ámokfutásban látja.

A fentiek tekintetében tehát szilárd véleményem, hogy sajnálatos módon számítani kell a jövőben arra, hogy további iskolai ámokfutásokat fognak fiatalok elkövetni. Ennek tekintetében dolgozatom elsődleges célja az volt, hogy meginduljon a téma kutatása, aminek segítségével a témáról ismert általános információkon túl mielőbb feltáruljon az elkövetések mögött húzódó konkrét okok, illetve minél hatékonyabb megelőző programok, intézkedések indulhassanak, hogy az elkövetések számát minimalizálni lehessen.

⁶¹ Lásd: VIII. fejezet 2.1. Konklúzió részben

Irodalomjegyzék

Szakirodalom:

- Anne Kühling: School Shooting – Ursachen und Hintergründe zu extremen Gewalttaten an deutschen Schulen, Vechtaer Verlag für Studium, Wissenschaft und Forschung, 2009
- Frank J. Robertz: School shootings – Über die Relevanz der Phantasie für die Begehung von Mehrfachtötungen durch Jugendliche, Verlag für Polizeiwissenschaft, 2004
- Frank J. Robertz, Ruben Wickenhäuser: Der Riss in der Tafel – Amok und schwere Gewalt in der Schule, Springer Medizin Verlag Heidelber, 2007
- Lothar Adler: Amok, Michael Farin, 2000
- Rahmenplan für sächsische Schulen zur Bewältigung von Bedrohungs- und Amoksituationen, Landesprävention Sachsen, 2010
- Michael Kunzik, Astrid Zipfel: Gewalt und Medien, Böhlau Verlag GmbH & Cie, 2006
- Prof. Dr. Med. Volker Faust: Amok an Schulen (schoolshooting), Arbeitsgemeinschaft Psychosoziale Gesundheit, 2010

Jogforrások:

- 253/ 2004. (VIII.31.) A fegyverekről és lőszerekről szóló kormányrendelet

Weboldalak:

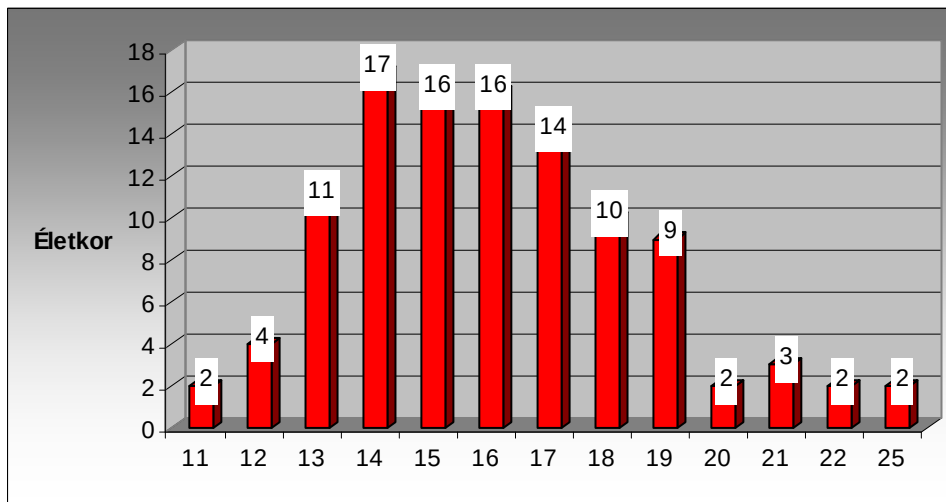
- 500 Amokdrohungen an Schulen seit Winnenden, 2009.06.18.
<http://www.derwesten.de/nachrichten/im-westen/500-Amokdrohungen-an-Schulen-seit-Winnenden-id182771.html>
- A magyar östörténet..
<http://rafia.hu/node/22>
- Amoklauf an der Columbine High School
http://de.wikipedia.org/wiki/Amoklauf_an_der_Columbine_High_School
- Amok – Blindwütige Gewaltdurchbrüche als neue Gefahr?
<http://www.psychosoziale-gesundheit.net/seele/amok.html>
- Amoklauf, was verbirgt sich dahinter?
<http://gletschertraum.de/8.html>

- Amok – ein Täter ohne Profil
<http://arbeitsblaetter.stangl-taller.at/EMOTION/A-Amok.shtml>
- Arszak
<http://arszak.blog.hu/>
- "A srác hülye volt" - S. Ábel a pécsi mészárosról, 2010.03.01.
http://hirszerzo.hu/belfold/141887_a_srac_hulye_volt_s_abel_a_pecsi_meszarosrol
- Benyugtatózva ölt a pécsi ámokfutó, 2009.12.01.
http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/benyugtatozva-olt-2005606?nocache
- Borderline személyiségzavar, 2011.08.21.
http://hu.wikipedia.org/wiki/Borderline_szem%C3%A9lyis%C3%A9gzavar
- Depresszió, 2011.08.05.
<http://hu.wikipedia.org/wiki/Depresszi%C3%B3>
- Elmebetegek kora, 2010. február 17.
<http://fontolvalhalado.igen.hu/1189-elmebetegek-kora.html>
- Eric und Dylan
<http://ericdavidharris.myblog.de/ericdavidharris/page/1812447/Eric-David-Harris-Bio>
- „Én vagyok isten”, 2010.02.19.
http://www.hetek.hu/hatter/201002/en_vagyok_isten
- Gewaltprävention im Elternhaus
http://www.friedenspaedagogik.de/themen/gewaltpraevention_in_der_grundschule/kapitel_3_2_gewaltpraevention_im_elternhaus
- Gewaltprävention in der Schule
http://www.friedenspaedagogik.de/themen/gewaltpraevention_in_den_sekundarstufen/kapitel_2_5_gewaltpraevention_in_der_schule
- Halálos beteg a pécsi ámokfutó? 2009.12.03.
http://www.nol.hu/belfold/halalos_beteg_a_pecsi_amokfuto
- Hangokat hallott a pécsi ámokfutó, 2009.11.28.
<http://www.webbeteg.hu/cikkek/egeszseges/6583/hangokat-hallott-a-pecsi-amokfuto>
- Híres akart lenni a tömegmészárlást tervező S. Ábel, 2010.08.25.
http://mandiner.hu/cikk/20100825_hires_akart_lenni_a_tomegmeszarlasi_tervezo_s_abel
- Idegösszeomlást kapott a pécsi ámokfutó édesanyja, 2009.11.29.
<http://www.bama.hu/baranya/kek-hirek-bulvar/idegosszeomlast-kapott-a-pecsi-amokfuto-edesanyja-272721>

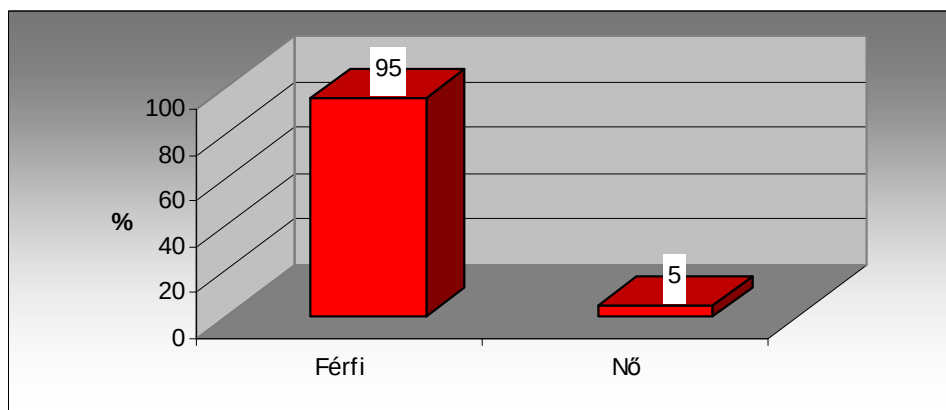
- Liste: Amoklauf
<http://www.wecowi.de/wiki/Liste:Amoklauf>
- Lőegyletbe járt a lövöldöző gyógyszerészhallgató, 2009.11.26.
http://index.hu/bulvar/2009/11/26/loegyletbe_jart_a_lovoldozo_gyogyszereshallgato/
- Megszólalt a pécsi ámokfutó anyja, 2011.02.04.
<http://www.rtlklub.hu/hirek/belfold/cikk/354623>
- School Shooting, 2009.01.08.
<http://www.springermedizin.at/artikel/1719-school-shooting>
- „School Shooting”
<http://www.springermedizin.at/fachbereiche-a-z/p-z/psychiatrie-und-psychotherapie/?full=1719>
- School Shooting, 2009.01.08.
<http://www.springermedizin.at/artikel/1719-school-shooting>
- Skizofrénia, 2011.08.24.
<http://hu.wikipedia.org/wiki/Skizofr%C3%A9nia>
- S. Ábel: "a börtönből egyszer úgyis kijövök", 2010.02.16.
http://hirszerzo.hu/belfold/140415_s_abel_a_bortonbol_egyszer_ugyis_kijovok
- S. Ábel fricskát adott a bíróságnak, 2011.03.29
<http://szentkoronaradio.com/iskolai-eroszak>
- S. Ábel lehülyézte a pécsi ámokfutót, 2010.03.01
http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/s-abel-lehulyezte-a-pecsi-amokfutot-2012287?nocache
- Somogyi Ábel: rám zúdult az állam terrorgépezete, 2011.03.29.
<http://www.stop.hu/articles/article.php?id=850802>
- Wer oder was trägt die größte Schuld an den Amokläufen wie in Winnenden und Erfurt?
<http://de.statista.com/statistik/daten/studie/4868/umfrage/amoklaeufe-traeger-groesster-schuld/>
- Zsidózott és cigányozott a pécsi ámokfutó, 2009.12.04.
http://www.hetek.hu/belfold/200912/zsidozott_es_ciganyozott_a_pecsi_amokfuto
- Zavart volt az ámokfutó egyetemista, 2009.11.26.
http://hirszerzo.hu/belfold/131718_zavart_volt_az_amokfuto_egyetemista_galeria

Mellékletek

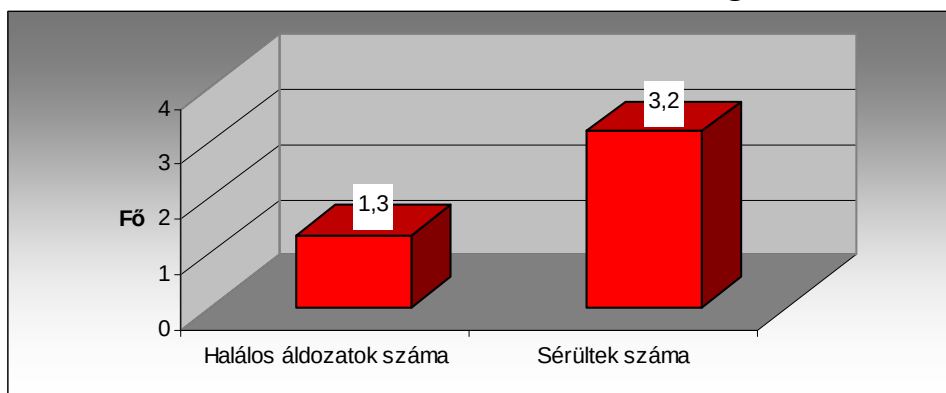
1. diagram, elkövetések gyakorisága életkor szerinti megoszlásban

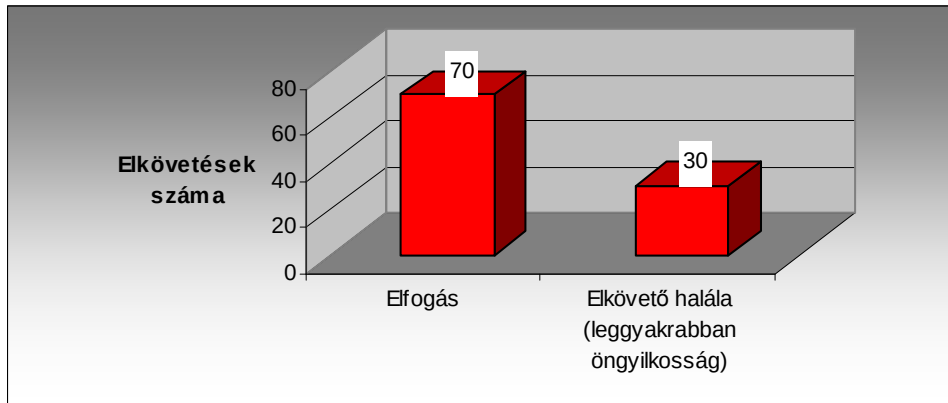
2. diagram, elkövetők neme

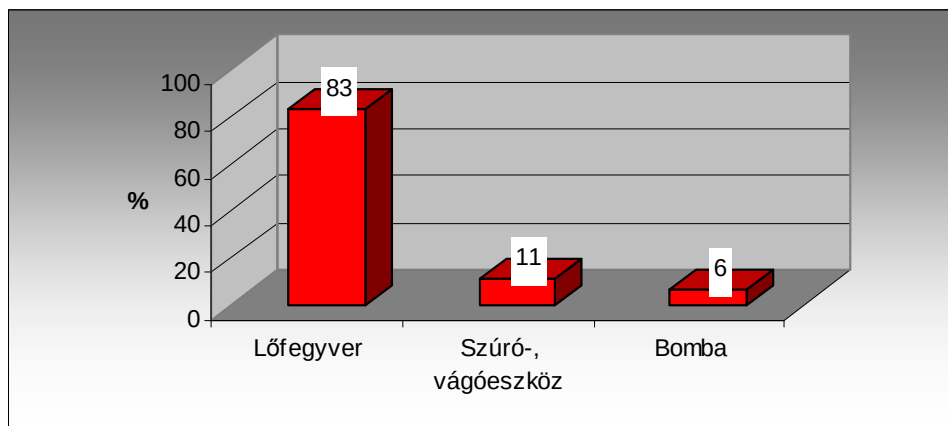
3. diagram, elkövetésenkénti halálos áldozatok és sérültek átlagos száma

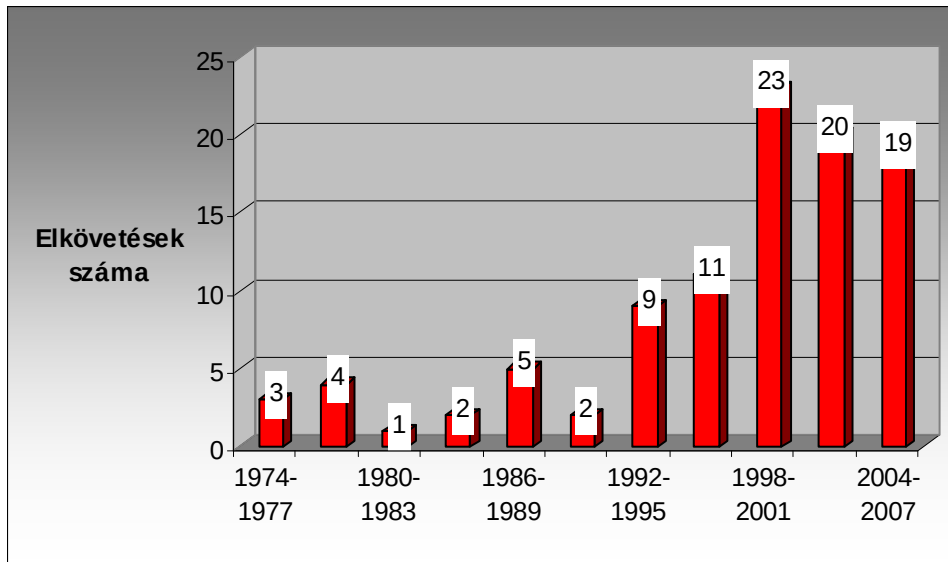
4. diagram, 1974-2009 közötti elkövetések kimenetele

5. diagram, elkövetés eszköze

6. diagram, elkövetések gyakorisága 3 éves időintervallumokban

7. diagram, kérdőív – Az alábbiak közül melyiket teszi felelőssé az olyan iskolai ármokfutások miatt, mint a winnendeni, vagy az erfurti miatt?

